

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

**Chodsko v didaktických aplikacích ve vyučování
na ZŠ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Jakub Kabourek

Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PhDr. Karel Řeháček, Ph.D.

Plzeň 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Plzni, 28. června 2021

.....

Jakub Kabourek

Poděkování

Vřele děkuji mému vedoucímu absolventské práce panu PhDr. Karlu Řeháčkovi, Ph.D. za odborné vedení a užitečné rady. Dále bych chtěl poděkovat své přítelkyni a rodině za veškerou podporu, kterou mi projevovali.

Obsah

Úvod	3
1 Pravěký vývoj na Domažlicku.....	8
1.1 Paleolit.....	8
1.2 Mezolit.....	9
1.3 Neolit	9
1.4 Eneolit.....	10
1.5 Doba bronzová.....	11
1.6 Doba železná.....	12
1.7 Doba římská.....	13
1.8 Doba stěhování národů	14
2 Husitské války	14
2.1 Kostnický koncil.....	14
2.1.1 Otázka koncilu vzhledem k Husovi.....	15
2.1.2 Ukončení koncilu.....	17
2.2 Situace v Českých zemích	17
2.2.1 Situace na Chodsku	20
2.3 Pražská defenestrace.....	21
2.4 První fáze husitských válek	22
2.5 Decentralizace moci v západních Čechách 1425-1427	26
2.6 Druhá fáze husitských válek.....	27
2.7 V. křížová výprava	27
2.7.1 Bitva u Domažlic	28
2.8. Situace po bitvě u Domažlic.....	30
2.9 Konec husitských válek	33

3. Chodské povstání.....	34
3.1 Práva a povinnosti Chodů.....	34
3.1.1 Chodská privilegia.....	35
3.2 Dějiny Chodského povstání.....	35
3.3 Chodové pod správou Švamberků.....	36
3.4 Chodové pod správou Lamingenů.....	36
3.4.1 Dědičná držba Lamingenů.....	38
3.5 Chodské povstání 1692–1695.....	39
3.6 Závěrečná fáze chodského povstání	42
4 Specifika osvobození Domažlic	44
4.1 Postup amerických jednotek.....	44
4.2 Letecké bitvy nad Chodskem	45
4.3 Lesní bitva pod Čerchovem.....	46
4.4 Osvobození Domažlic.....	47
5 Didaktické aplikace	49
5.1 Jak se stát pravěkým zemědělcem	49
5.2 Mohyla bojovníka.....	53
5.3 Prehistorická abeceda	55
5.4 Hádej, kdo jsem	58
5.5 Husito nezlob se!	60
5.6 Nedoručené depeše	62
5.7 Šotek v novinové kanceláři.....	64
5.8 Památník chodského povstání	66
5.9 Třídní privilegia.....	67
5.10 Historický medailonek.....	69
5.11 Kudy postupovat?.....	71

Závěr.....	72
Summary.....	74
Seznam literatury.....	75
Seznam internetových zdrojů.....	78
Přílohy.....	I

Úvod

Chodsko je historicky i kulturně velmi bohatý region, který je v povědomí každého Čecha spojen převážně s velkými kapitolami školního dějepisu, a to od období pravěku, přes události středověku, novověku a v neposlední řadě také první poloviny 20. století. Chodsko jakožto pohraniční oblast hrálo ve vývoji Čech velice důležitou roli vzhledem ke své strategické poloze. Tu si uvědomovali lidé již v pravěku, hlavně díky místní úrodné půdě a dostatku vodních zdrojů. Ještě důležitější úlohu začala tato oblast hrát v období středověku, jelikož se na tomto území od 10. století nacházely důležité obchodní cesty spojující Čechy a Řezno, které vedly přes trhovou osadu Domažlice ležící u královského hradu. Povinnost střežit tyto obchodní stezky připadla jednak královskému hradu v Domažlicích, jednak obyvatelům vesnic ležících v okolí cesty, kteří byli díky této funkci označováni jako Chodové. Toto známé označení místních obyvatel bylo uváděno i v regionu okolo Přimdy a Tachova, avšak nejpočetnější zastoupení a nejvýraznější kulturní tradici nacházíme právě v regionu Domažlic. Pokud hledáme doklady o původu domažlických Chodů, nenajdeme o nich v pramenech žádný přímý zdroj, jsme proto odkázáni pouze na hypotézy a domněnky, které hledají jejich původ na různých místech Evropy – na Slovensku, v Polsku, v Itálii, a dokonce ve Skotsku.¹

Oblast Chodska je pohraniční území západních Čech, které je ohraničeno souvislým hornatým terénem. Jihozápadní hranici toto území tvoří Šumavská subprovincie, která je zastoupena částí Český les, v níž je dominantou hora Čerchov (1042 m. n. m.), samotné

¹Podle hypotézy ze 17. století jsou Chodové potomky polských Hedčanů, které na toto území přivedl kníže Břetislav z Polska v roce 1093 a dal jim za úkol bránit toto území. Druhá hypotéza od Jindřicha Vančury vyvozená z jazykové a krojové odlišnosti Chodů a obyvatel Klatovska spojuje jejich původ s králem Přemyslem Otakarem II., který je přivedl r. 1272 z jižního Slovenska.

Jednou z neméně zajímavých domněnek je možnost, že Chodové byli samostatný mocný slovanský kmen.

pohoří Český les se zformovalo již v období prvohor, avšak současnou podobu získal až v období třetihor. Od Šumavy je Český les oddělen nižším hornatým celkem Všerubskou vrchovinou s Všerubským průsmykem. V západní části se rozprostírá oblast Sedmihoří, severní část tohoto regionu tvoří Podčeskolesská pahorkatina a na východní Plzeňská pahorkatina, která spadá pod Poberounskou subprovincii. Toto geografické vymezení zcela vyhovuje i historickému pojetí tohoto regionu.

Chodsko je důležité také díky své hydrologii. Českým lesem probíhá hlavní Evropské rozvodí, což má za následek, že tento region spadá do dvou různých úmoří. Největší řekou v této oblasti je Radbuza, která se vlévá do Berounky a následně do Labe. Dalšími významnými řekami je Řezná a Nába, jež spadají do delty Dunaje.

Můj vztah k Chodsku se utvářel již od dětství, jelikož jsem se v tomto regionu narodil a vyrůstal. Již ve své bakalářské práci jsem se tematikou tohoto období zabýval, a to konkrétně Pravěké osídlení na Domažlicku. Právě problematika pravěkého osídlení na tomto území ve mně vzbudila touhu seznámit se s vývojem v následujících obdobích lidských dějinách, a proto jsem se rozhodl zaměřit na vybrané kapitoly z vývoje tohoto území s ideou vytvoření jejich uceleného přehledu.

Jedním z podstatných motivů pro tvorbu této absolventské práce se stal zájem o problematiku regionálních dějin jako takových. Historii netvoří jen kapitoly z dějin velmocí a velkých státních celků. Historie je naopak v mnohém tvořena dějinami jednotlivých regionů a právě události, které se v nich odehrávají, následně ovlivňují, ba přímo utvářejí, historický kontext, se kterým se žáci ve svých domovech a na školách setkávají. Právě potřeba rozvíjet v žácích regionální cítění je mým cílem nejen v této absolventské práci, ale také v následující pedagogické profesi.

Uvědomuji si, že kromě politicko-geografických specifik „mého kraje“ jsou místní dějiny Chodska výsledkem působení a práce významných osobností, které zde v různých obdobích historie žily a tvořily. Ztotožňuji se např. s jedním z autorů, z něhož jsem čerpal základní poznatky o významu regionálních dějin, s Dušanem Foltýnem, který v jednom ze svých článků uvádí: *„Sledování životních osudů známých či dnes již pozapomenutých osobností spjatých s bydlištěm žáků lze použít k vyzdvižení pozitivních vzorů chování. Nic na tom nemění ani skutečnost, že bližší zkoumání může někdy prvotní nadšeně idealistickou představu poněkud poopravit. Na počátku projektu může tak stát kupříkladu zamyšlení, proč*

*některé osobnosti jsou připomenuty pomníkem, pamětní deskou, názvem ulice či čestným občanstvím a jiné, zdánlivě významnější, se podobné pocty nedočkaly,*²

Ve své badatelské práci jsem v mnohém vycházel z informací získaných a shromažďovaných od I. ročníku historických studií na VŠ. Základem mé práce byly dostupné prameny a literární zdroje, které jsem využil již ve své bakalářské práci³ a doplnil je o řadu dalších titulů, jež se zaměřují především na problematiku pozdějšího historického vývoje. Pro výběr klíčových informací a základní heuristiku týkající se období pravěku hodnotím jako nejpřínosnější a nejvhodnější kompletní edici *Archeologie pravěkých Čech, Pravěké dějiny Čech*. Tuto edici vybírám jako nejhodnotnější z toho důvodu, že se dle mého zjištění jedná o vědecké dílo, ze kterého ve svých publikacích vychází řada dalších autorů. Pravěk Domažlicka je rozhodně nejpodrobněji představen v publikaci *Domažlicko s okolím v pravěku a na počátku dějin* Evy Čujanové. Pro období husitských válek vnímám jako nejvhodnější kompletní edici *Husitská revoluce* Františka Šmahela, ve které se autor zaměřil na problematiku tohoto období nejenom z pohledu válečných dějin, ale i z pohledu útrap obyčejných lidí, dále edici *Velké dějiny země Koruny české a Kronika česko-bavorské hranice*, jež je velice přínosná právě díky svému regionálnímu zaměření. Pro období chodského povstání vnímám jako nejvhodnější publikace *Zápas Chodů za svobodu a Dějiny Chodů u Domažlic* od Františka Roubíka, *Historie domažlických Chodů* Jany Koutné. Události týkající se osvobození Domažlic jsou prezentovány podrobně a spolehlivě v knize z roku 2010 *Hvězdy a pruhy nad Chodskem*. Tuto publikaci hodnotím velmi pozitivně, neboť je využitelná nejen odbornými badateli, ale mohli by se na ni zaměřit též laici, kterým může výborně zřehlednit postup amerických vojsk a s průběh osvobození této části republiky. Podobně dobře hodnotím také publikaci *--a přinesli nám svobodu* z nakladatelství ZR & T Plzeň, která vyšla roku 2005.

Další metodou mé práce byl terénní výzkum, který jsem zaměřil dvěma směry. Nejdříve jsem prozkoumal konkrétní historická místa, o nichž se zmiňuji v této práci a ve druhém roce své badatelské práce jsem se snažil zmapovat všechny muzejní expozice související s mým tématem. V rámci výzkumu pravěkého vývoje na území Chodska jsem navštívil

²FOLTÝN, Dušan *Nahlédnutí do zamlženého zrcadla minulosti*, Dostupné z URL: <https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/1050647/mod_resource/content/1/Folt%C3%BDn_2.pdf > [cit. 2021-06-24] [online].

³KABOUREK, Jakub. *Pravěké osídlení na Domažlicku*. Plzeň, 2019. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická, katedra historie.

naleziště u Milavčí a u Svržna, dále jsem podnikl cestu do areálu v Těšovicích u Srbic, kde během let místní znalci pravěku a zájemci o toto období vztyčili v duchu experimentální archeologie řadu menhirů, dolmenů a postavili také mohyly odpovídající době bronzové.

Pravěké artefakty nalezené jsou umístěny ve dvou hlavních muzejních expozicích. Jde v první řadě muzeum Chodska v Domažlicích a pak také o Západočeské muzeum v Plzni. Další sbírky lze najít i na dalších místech, např. k lepší orientaci v problematice husitských válek v našem regionu jsem navštívil město Horšovský Týn, hrad Rýzembek a dále ikonický gloriét zvaný „Klobouk,“ který připomíná jedno s domnělých míst bitvy u Domažlic. Během svého výzkumu jsem dále navštívil specifické muzeum Kozinův statek v Újezdě a dále obec Trhanov, která je s povstáním Chodů též spojená a připomíná ho zde zámek Lamingenů se zachovanými původním exteriérem. Během shromažďování informací o osvobození Domažlic jsem navštívil Všerubský průsmyk, Čerchov a obec Capartice, kde při postupu spojeneckých vojsk v roce 1945 probíhaly nejtěžší boje.

Struktura práce

Hlavní kapitoly této práce strukturuji ze dvou hledisek. Prvním hlediskem pro mě bylo najít a uplatnit témata, která by pokryla všechny ročníky ve výuce dějepisu na základní škole či v nižších ročnících víceletého gymnázia, a dala by se tak bezprostředně využít pro vyučování v regionu. Jako druhé hledisko jsem tedy zvolil zaměření na nejdůležitější události jednotlivých epoch lidské společnosti, které ovlivnily život lidí v oblasti Chodska.

V první kapitole se zabývám jednotlivými vývojovými etapami lidského druhu s tím, že zde chronologicky popisuji samozřejmě pouze ta období, která jsou archeologicky doložena na území Domažlicka. V jednotlivých částech této kapitoly stručně popisuji lidskou společnost, výrobní technologie v daném období a dále vybrané artefakty či archeologické objekty v lokalitě.

Druhá kapitola je zaměřena na husitské války, jelikož tento střet ovlivnil nejen všechny obyvatele Českého království, ale přesah regionálních událostí na Domažlicku je patrný i daleko za hranicemi naší země. Oblast Chodska se stala během války důležitým strategickým místem pro obě zneprátelené strany. Dále jsem se zaměřil na jednotlivé vojenské události, kterých se účastnili sami obyvatelé chodského území, jelikož se jednotky z této oblasti staly významnou součástí husitských dějin.

Ve třetí kapitole popisuji Chodské povstání. Zaměřuji se na stručný dějinný přehled této události. Jedná se bezesporu o nejznámější událost, která je spojena s tímto regionem. Popularitu získala především v 19. století, kdy ji zpopularizovali mnozí spisovatelé, mezi nimiž dominuje Božena Němcová a Alois Jirásek. Události Chodského povstání jsou daleko složitější, než jak jsou vyobrazeny v historických románech, z nichž nejslavnější je rozhodně román Psohlavci, ale tato díla jsou cenná z jiných důvodů, než je historická přesnost. Oblast Chodska se jejich prostřednictvím dostala v době národního obrození do povědomí většiny národa a dramatické události 17. století mají svou edukační hodnotu dodnes.

V poslední teoretické kapitole jsem se zaměřil na události konce druhé světové války, přesněji na osvobození Domažlic. Jedná o důležitý mezník historie Chodska z toho důvodu, že část této oblasti patřila do tzv. Sudet, a proto se stala aktuální zejména ve třicátých letech 20. století. Také rok 1945 se stal významným pro budoucnost regionu, neboť Chodsko bylo oblastí, kterou směrem k demarkační linii postupovalo v jarních měsících vojsko generála G. Pattona. Pokusil jsem se proto pro pedagogy v této části republiky stručně shrnout vývoj chodského regionu v posledních měsících světové války a popsat postup amerických vojsk. Soustředil jsem se např. na skutečnost, že kvůli hornatému terénu a strategicky rozmístěným jednotkám Wehrmachtu nebyl postup spojeneckých vojsk nikterak jednoduchý.

V aplikované části své absolventské práce se zabývám tvorbou konkrétních didaktických aktivit pro jednotlivé ročníky výuky dějepisu na základních školách či v nižších ročnících víceletých gymnázií. Logicky se zaměřuji na expozici a fixaci látky týkající se problematiky vybraných kapitol regionálních dějin. Jednotlivé aktivity jsou zaměřena na smysluplné naplňování a rozvíjení klíčových kompetencí⁴, průřezových témat⁵ a interdisciplinárních vztahů. Osobně jsem v navrhovaných didaktických aplikacích klad důraz také na aktivizaci dětí ve vyučovacím procesu, na rozvoj jejich představitosti a v neposlední řadě na schopnost spolehlivě vyhledávat informační zdroje, formulovat historické postoje a obhájit svá tvrzení.

⁴ Kompetence k učení, Kompetence k řešení problémů, Kompetence komunikativní, Kompetence sociální a personální, Kompetence občanské, Kompetence pracovní.

RVP ZV s. 10. Dostupné z URL: < <http://www.nuv.cz/t/rvp> > [online].

⁵ Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova, Mediální výchova

RVP ZV s. 126 Dostupné z URL: < <http://www.nuv.cz/t/rvp> > [online].

1 Pravěký vývoj na Domažlicku

1.1 Paleolit

Pravěké dějiny Domažlicka se nijak nevymykají z charakteristiky evropské prehistorie, a to ani z hlediska periodizace, ani výrobních technologií a řazení lidských kultur. Výroba nástrojů, rozvoj myšlení, počátek kooperace, a tedy vznik prvních kultur, jsou faktory, které Domažlicko obecném i regionálním kontextu „nastartovaly“ v našich národních dějinách poměrně brzo – již ve strašné době kamenné. Nermalou část tohoto období zahrnovalo střídání glaciálů⁶ a interglaciálů, které zapříčinilo formování tehdejšího obrazu Evropy, společně s posouváním tehdejší flóry a fauny. I Domažlicko je příkladem tohoto vývoje. Během kvartéru se lidský druh vymanil ze závislosti na určitý biosystém, který musel následovat, a přes období glaciálů, kdy se adaptoval na tehdejší klimatické podmínky, se rozšířil téměř do celé Evropy, což vedlo k rozštěpení na jednotlivé kultury a ke vzniku nových poddruhů rodu Homo.⁷

První osídlení na území Domažlicka je doloženo z období pozdního paleolitu a jedná se převážně o nálezy na území obce Hostouň, kde se nalézá výšinné sídliště již rané fáze tohoto období. Další nálezy pazourkovitých artefaktů jsou v oblasti svaté Anny u obce Horšovský Týn.⁸ Pozdní paleolit byl poměrně krátká perioda, během které ustupoval severský ledoec, přičemž voda zaplňovala nížinaté oblasti. V této době se v souvislosti s evropským zalidňováním usídlilo několik kultur také v Čechách, Domažlicko nevyjímaje. Nálezy pohřebního ritu nám zcela chybí, avšak se v Evropě dochovaly ojedinělé nálezy nástrojů z organických materiálů, které postupně začaly nahrazovat do této doby hojně využívanou štípanou industrii.⁹ Některé z těchto předmětů jsou vystaveny v muzeu Chodska, dále pak v Plzeňském muzeu.

⁶ Moderní geologie kategorizuje glaciály na pět hlavních období: Donau své pojmenování nese podle řeky Dunaj. Druhé období Günz je pojmenováno podle stejnojmenné řeky protékající Bavorskem. Třetí období pojmenovali geologové Albrecht Penck a Eduard Brückner Mindel podle stejnojmenné švábské řeky. Následující období nazvali geologové Penck a Brückner Riss podle řeky v Horním Švábsku. Nejmladší glaciální období Würm nese název podle bavorské řeky, která se stejně jako všechny ostatní, podle nichž jsou jednotlivá období doby ledové pojmenována, vlévá do Dunaje.

⁷ VENCL, Slavomil a Jan FRIDRICH. *Archeologie pravěkých Čech 2*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-86124-76-6, s. 21.

⁸ *Český les: příroda - historie - život*. Redaktor Vladislav DUDÁK. Praha: Baset, 2005. ISBN 80-7340-065-0. s. 354.

⁹ VENCL, Slavomil a Jan FRIDRICH. *Archeologie pravěkých Čech 2*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-86124-76-6. s. 107.

1.2 Mezolit

Přechodné období mezi paleolitem a neolitem, jež díky diferenciaci Evropy trvalo v každé její části jinou dobu, bylo označeno pojmem mezolit. V tomto období se do severních oblastí šířily stromové porosty, což mělo za následek ústup chladnomilné fauny žijících na travnatých územích.¹⁰ Nastaly příhodnější podmínky pro život, a tak se zalidňovala téměř celá Evropa, což vedlo k větší kulturní diferenciaci. Lidé v převážné části Evropy museli přehodnotit svou obživu, jelikož v listnatých porostech se již nevyskytovala velká stáda zvěře, proto začali se orientovat na rybolov, lov menší lesní zvěře a vodního ptactva, k čemuž uzpůsobili též své nástroje. Štípaná industrie byla postupně nahrazena opravitelnými ostrími, která mezolitici vyráběli pomocí zatmelení drobných úštěpků, mikrolitů, do žlábků v dřevěných či kostěných nástrojů. Na konci mezolitu se z jihu a jihovýchodu rozšířilo zemědělství, které urychlilo vývoj v tehdejší Evropě.

Mezolitické osídlení je archeologicky doloženo velmi vzácně v kontextu celé současné republiky, na území Domažlicka byly odkryty archeologické lokality v oblasti Mírkova. I přes stále narůstající počet nalezišť je toto období jedno z nejhůře prozkoumaných v Českých dějinách.¹¹

1.3 Neolit

Během období neolitických kultur se plně změnila obživa tehdejších obyvatel Evropy, kdy původní sběračsko-lovecký způsob života byl nahrazen zemědělstvím, které s sebou neslo také první upravování krajiny, založené převážně na kácení a vypalování lesů, za účelem vytvoření místa pro pěstování a domestikování plodin.

Neolitici přizpůsobili tomuto způsobu života také své nástroje, kdy do této doby běžné pazourkovité nástroje byly upozaďovány, sloužily pouze při výrobě skládaných nástrojů, a nahrazovány sekerovitými a motykovitými nástroji z tvrdších hornin.¹² Díky přechodu k usedlému životu začali první zemědělci budovat stálejší sídelní areály, které se nacházely nedaleko vodního zdroje a po nichž se do dnešních dnů dochovalo velké množství úmyslně zahloubených objektů. Tyto objekty sloužily k různým účelům, převážně k získávání materiálu, nacházejícímu se v dané oblasti, dále se jednalo o jámy spojené s obydlím, jako

¹⁰ PLEINER, Radomír a Alena RYBOVÁ. *Pravěké dějiny Čech*. Praha: Academia, 1978. s. 152.

¹¹ VENCL, Slavomil a Jan FRIDRICH. *Archeologie pravěkých Čech 2*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-86124-76-6. s. 134.

¹² NEUSTUPNÝ, Jiří. *Pravěk Československa*. Praha: Orbis, 1960. Věda a život (Orbis). s. 83.

byly jámy po kůlech, zásobnice a také pece, které byly součástí větší jámy, v ojedinělých případech vykládány kameny.¹³ V důsledku pěstování a uskladňování plodin začali neolitici vyrábět první keramické nádoby, podle kterých jsou na našem území pojmenovány tři kultury tohoto období – kultura s lineární keramikou, následovaná kulturou s vypíchanou keramikou, jež se vyvíjela souběžně s kulturou moravské malované keramiky.

Pozůstatky neolitických kultur v okolí Domažlic našli archeologové na Červeném vrchu u Svržna, dále u obcí Otov, Mašovice a Polžice. U zdejších zemědělců je patrný vliv ze zahraničí, jelikož ve šípané industrii využívali bavorského pruhovaného rohovce.¹⁴ Další důkazy o osídlení Domažlicka jsou v této oblasti pouze ojedinělé. Řada neolitických artefaktů je vystavena v muzeu Chodska v Domažlicích.

1.4 Eneolit

Na neolitické kultury ve střední Evropě volně navazovala kultura eneolitu, v níž začala pravěká etnika užívat jako hlavní technický materiál vedle kamene také měď. Pro periodizaci a charakteristiku eneolitu je však technologické používání mědi nedostačující argument, jelikož již v době neolitu se objevovala měď ve zpracování nástrojů, ale patrně se jednalo o dovoz z jihovýchodu. Dále tomuto tvrzení zabraňuje také skutečnost, že různé části Evropy využívaly měď v jinou dobu, což je možné doložit na kulturách, které probíhaly paralelně. Na základě těchto argumentů musíme pro určení charakteristiky eneolitu ve střední Evropě, tedy též na území dnešní ČR přidat i další jevy objevující se v této době.¹⁵ Klíčová byla především skutečnost, že eneolitici při obdělávání půdy začali využívat oradlo zapřažené za dobyt看 pomocí jařma. Tento objev způsobil zásadní pokrok v zemědělství, kde tato inovace vedla k možnosti kvalitněji obdělávat půdu za účasti menší počtu lidí. Dále se v zemědělství začalo ve větší míře rozvíjet dobytkářství, čemuž napomohl přechod ze žďárového na přílohové obdělávání půdy. I přes rozvoj dobytkářství nebyly nalezeny žádné známky ustájení, což bylo způsobeno stále probíhající domestikací.¹⁶ V této době se při získávání kamene na stále užívané štípané nástroje objevovaly první známky hornictví, v nichž se materiál získával pomocí podzemní hornické těžby.

¹³ NEUSTUPNÝ, Evžen. *Archeologie pravěkých Čech 3*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-77-3. s. 59.

¹⁴ BŘICHÁČEK, Pavel, *Počátky osídlení západních Čech*, Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 2001, s. 6.

¹⁵ NEUSTUPNÝ, Evžen. *Archeologie pravěkých Čech 4*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-77-3. s. 11.

¹⁶ PLEINER, Radomír a Alena RYBOVÁ. *Pravěké dějiny Čech*. Praha: Academia, 1978. s. 266.

Důležitá změna nastala ve společenské organizaci, v níž s rozvojem zemědělství, hornictví, ale dále nutnosti ochrany před pronikajícími etniky, k čemuž se začal využívat jako zbraň sekeromlat, přešla společnost do této doby užívané spolčenosti matriarchální do společností patriarchální.¹⁷ Společně se změnou společnosti se měnilo také osídlení. Tehdejší neolitické osady byly stále častěji nahrazovány hrazenými sídlišti, strategicky umístěnými na výšinách a opevněnými pomocí palisád. Enelit s sebou přinesl také změnu v pohřebním ritu a pohřbívání, v němž eneolitici začali budovat mohylová pohřebiště, avšak nadzemní části se do dnešních dnů nedochovaly. Samotná velikost a tvar mohyl se u jednotlivých kultur¹⁸ eneolitu měnily, první mohyly mohly mít dlouhý tvar, který se postupně mění v okrouhlý.

Nálezy spadající do období eneolitu jsou na území Domažlicka velice hojně zastoupeny, především v podobě seker, klínků, motyček, které byly nalezeny na území Bělé nad Radbuzou, Horšovský Týn, Milavče a Poděvousy. Většina těchto artefaktů spadá do období chamské kultury¹⁹ a dokládá to styky mezi naším územím a Německem.²⁰

1.5 Doba bronzová

Období doby bronzové plynule navazuje na předchozí pravěký vývoj, jelikož prvotní kultura doby bronzové na našem území se začíná formovat již v eneolitickém období. S pojmem doba bronzová se můžeme poprvé setkat v roce 1836, kdy archeolog Ch. J. Thomsen tvořil katalog kodaňské muzejní sbírky. V tomto dějinném úseku pravěku, se hojně využíval bronz, jakožto slitina mědi a cínu. Právě bronzová slitina sloužila k výrobě předmětů denní potřeby a dále umožnila výrobu nových předmětů, které zefektivnily zemědělství, řemesla a umožnily vytvořit změny ve válečnictví, v němž se využívaly nové zbraně jako dýky, meče, oštěpy a v neposlední řadě i ochrana proti těmto bojovým prostředkům.²¹

¹⁷ NEUSTUPNÝ, Jiří. *Pravěk Československa*. Praha: Orbis, 1960. Věda a život (Orbis). s. 125.

¹⁸ Kultury doby eneolitu jsou děleny podle keramiky, která se z toho období dochovala, a dělíme jí na – kultura nálevkovitých pohárů, kultura s kanelovou keramikou, kultura kulovitých amfor, kultura se šňůrovou keramikou a kultura zvoncových pohárů. Keramické nálezy se odlišují nejenom podle tvaru, ale také pomocí zdobení, které je typické pro každé období.

¹⁹ Chamská kultura se rozkládala od Horních Rakous po Hesensko a svůj název dostala po lokalitě Cham v Horní Falci. Tato kultura se vyvíjí paralelně s řivnáčskou kulturou, která je typická pro území Čech. Obě tyto kultury jsou podkulturami kultury s kanelovou keramikou, která dominuje v období středního eneolitu.

²⁰ ČUJANOVÁ, Eva. *Domažlicko s okolím v pravěku a na počátku dějin*. Domažlice: Vlastivědné muzeum Chodska, 1966. s. 7.

²¹ JIRÁŇ, Luboš. *Archeologie pravěkých Čech 5*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-78-0. s. 11.

Kultury doby bronzové v západních Čechách jsou spojeny převážně s nálezy z období mohylové kultury a také kultury popelnicových polí, do které náleží kultura milavečská, která vznikla právě na území Chodska. Typickým znakem mohylové kultury bylo vytrácení rozmanitosti kultur, které byly nahrazeny jednou společnou. V oblasti Domažlicka a jihozápadních Čech dominovala česko-falcká mohylová kultura, která s sebou přinesla budování různě velkých rovinných sídlišť, která byla budována na úrodných místech s výhledem na okolní krajinu. Důležitým společenským prvkem se stala stavba mohyl, které měly kruhovitý nebo elipsovitý tvar a vnitřní část se upravovala podle toho, zda se v mohyle nacházel jeden nebo více hrobů, na něž se navršil kamenný nebo hliněný val.²²

Kultura lidu popelnicových polí nese své jméno po společném znaku, který nalezneme u pohřebního ritu, a jedná se o popelnicu. Na území Čech se objevily tři kultury²³²⁴, z nichž je pro oblast Domažlicka nejdůležitější milavečská kultura, která je známa převážně díky objevu bronzového vozíku v mohyle v Milavčích.

Artefakty z doby bronzové jsou na území Domažlicka hojně rozšířeny, sídliště byly objeveny na území Meclov-Březí, Podrážnice. Avšak nejdůležitější artefakty, po nichž se jmenuje celá kultura, byly nalezeny na mohylovém pohřebišti u Milaveč, kde se objevilo kolem šedesáti mohylových pohřebišť.²⁵

1.6 Doba železná

V 7. – 6. století BC se do střední Evropy rozšiřovala doba železná, avšak první železné artefakty pronikly na naše území již v ke konci doby bronzové, kdy se stávalo železo součástí bronzových výrobků, ale nelze nijak mluvit o systematické práci s železem. Dobu železnou rozdělujeme na dva menší celky, přesněji dobu halštatskou a dobu laténskou.

Doba halštatská je označení mladší doby železné, která dostala název podle oblasti Hallstatt v Rakousku. Díky rozšíření kultury doby halštatské severně od Alp se na naše území dostala

²² PLEINER, Radomír a Alena RYBOVÁ. *Pravěké dějiny Čech*. Praha: Academia, 1978. s. 380.

²³ JIRÁŇ, Luboš. *Archeologie pravěkých Čech 5*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-78-0. s. 129.

²⁴ V severních Čechách se rozprostírala lužická kultura.

Ve středních Čechách se nalézala knovízská kultura, která dostala jméno podle obce Knovíz u Slaného.

Pro západní Čechy je typická kultura milavečská, odvozená od obce Milavče na Domažlicku.

²⁵ ČUJANOVÁ, Eva. *Domažlicko s okolím v pravěku a na počátku dějin*. Domažlice: Vlastivědné muzeum Chodska, 1966. s. 7.

znalost železa, avšak v raných fázích se používalo železo v pojení s bronzem. Samotné doklady o výrobě železa na našem území chybí a patrně se v počátcích doby halštatské pouze opravovaly, nebo překovávaly předměty, které se na naše území dostaly v rámci importu z jiných částí Evropy.²⁶ Doba halštatská plyně navazuje na dobu bronzovou, objevují se nám zde čtyři kultury²⁷, které jsou pokračovateli kultury lidu popelnicových polí.

Mladší etapa doby železné je označována jako doba laténská a název byl odvozen od naleziště La Tène ve Švýcarsku. Počátek datování doby laténské spadá do 5. století BC a končí s významnou etapou v dějinách Evropy stěhováním národů. Toto období na našem území můžeme označovat jako protohistorické, jelikož se nám dochovaly písemné záznamy o představitelích zmíněné laténské kultury. S popisem tehdejšího etnika na našem území se setkáváme díky antickým autorům, kteří popisovali styky s kmenem Bójů, jenž patřili pod Keltské obyvatelstvo. Nejvýznamnějším autorem, který se zabýval Kelty, byl Ceasar, jenž ve svém díle *Zápisky o válce galské* zaznamenal jejich každodenní život, válečnictví a společenskou strukturu.²⁸

Velkou roli hrála v této době také změna společenské situace, při níž vznikla nová struktura společnosti, díky novým nástrojům se rozvinulo zemědělství, objevila se nová řemesla a pro obchod byly zavedeny první mince.²⁹

Na území Domažlicka artefakty spadající do období doby železné odkryli badatelé v Mirkovicích u Hostouně, Meclově a na Věvrově.³⁰

1.7 Doba římská

Doba římská zahrnuje období 1. – 4. stol. AD a je spojena převážně s pronikáním římských vojsk do středoevropského prostoru, která ovlivňovala tehdejší společnost sídlící na našem

²⁶ DRDA, Petr, VENCLOVÁ, Natalie, ed. *Archeologie pravěkých Čech 6*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-79-7. s. 12.

²⁷ Halštatská mohylová kultura se rozkládala na území jižních a západních Čech.

Bylanská kultura se nacházela na území středních a severozápadních Čech.

Slezskoplatenická kultura zaujímalá území východních Čech.

Billendorfská kultura se rozprostírala na území Saska, Lužice a v severozápadních Čechách.

²⁸ VENCLOVÁ, Natalie a Petr DRDA. *Archeologie pravěkých Čech 7*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-80-3. s. 9.

²⁹ JIRÁŇ, Luboš. *Doba železná v Čechách*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2012. ISBN 978-80-7395-551-9. s. 36.

³⁰ ČUJANOVÁ, Eva. *Domažlicko s okolím v pravěku a na počátku dějin*. Domažlice: Vlastivědné muzeum Chodska, 1966. s. 7.

území. Značný vliv měla Římská říše v jižních částech Evropy, a čím dále na sever se dostávala tak její vliv slábl a svůj vliv si zde zachovaly tehdejší germánské kmeny,³¹ které pod vedením Marobuda vytvořily první ucelenější říši na ve střední Evropě, a následně se střetly s Římskou říší během markomanských válek.³²

Na území Domažlicka je období doby římské velice špatně zmapováno, jelikož se na tomto území nenašly téměř žádné artefakty spadající do tohoto období, a to i přes fakt, že lokalita sousedí s Německem. Výjimku tvoří naleziště na Folmavě, na němž byla nalezena římská mince.³³

1.8 Doba stěhování národů

Doba stěhování národů je dlouhý časový úsek, který ukončil ve střední Evropě předchozí historickou etapu pravěku. Počátky tohoto období spadají do období, kdy začaly pohyby germánských kmenů a svým příchodem ji ukončili Slované.

Období stěhování národů je na území Domažlicka téměř nezastoupené, jelikož podle Pavla Břicháčka na západě Čech zcela chybí nejstarší vlna slovanských kolonistů, kteří jsou nositeli keramiky pražského typu. Samotný příchod Slovanů na toto území spadá až do závěru 7. a na počátek 8. století, kdy se zde Slované začínají usazovat trvale.³⁴

2 Husitské války

2.1 Kostnický koncil

Husitské války byly příkladem české snahy o reformu církve, která vyvrcholila po kostnickém koncilu, probíhajícího mezi roky 1414–1418. Za svoláním koncilu stála iniciativa římského krále Zikmunda Lucemburského, jenž pochopil tíživou situaci středověkého universalismu, která byla ohrožena papežským schizmatem. Po neúspěchu pisánského koncilu si Zikmund uvědomil, že není možné problém reformy církve vyřešit

³¹ Na území tehdejších Čech žili v 1. – 4. století tři hlavní kmeny: Markomani žijící na Baiohaemum, které bylo dříve obydleno kmenem Bójů a odpovídá dnešním Čechům, dále Langobardi sídlící v oblasti Polabí a Kvádové obývající území dnešní Moravy.

³² DROBERJAR, Eduard, SALAČ, Vladimír, ed. *Archeologie pravěkých Čech 8*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-81-0. s. 11.

³³ ČUJANOVÁ, Eva. *Domažlicko s okolím v pravěku a na počátku dějin*. Domažlice: Vlastivědné muzeum Chodska, 1966. s. 7.

³⁴ BŘICHÁČEK, Pavel, *Počátky osídlení západních Čech*, Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 2001, s. 24.

bez podpory světské moci, proto se rozhodl vzít církve pod svou ochranu a přinutit ji k reformním krokům, které povedou k vyřešení nešvarů a k jejímu opětovnému sjednocení. Zikmund Lucemburský, na základě porad s předními bohoslovci a kardinály, ohlásil v listu všemu křesťanstvu z 30. října 1413 svolání velkého koncilu do Kostnice, které zaskočený papež Jan XXIII³⁵. potvrdil 9. prosince.

Krátce po svolání se začal rýsovat i program koncilu, v němž se vedle hlavního tématu, vyřešení schizmatu, objevila také náprava církve spojená s řešením věroučných otázek, na které reagovala řada kacířských hnutí. Koncil se snažil prezentovat jako křesťanská ekumena³⁶, jelikož byla pozvána i hlava východokřesťanské církve, byzantský císař Manuel II. Zikmund v této události viděl pozitivum, jelikož Byzantská říše byla přirozeným spojencem proti muslimskému nebezpečí, které ohrožovalo Uhry.³⁷

Koncil započal 3. listopadu 1414 za přítomnosti Jana XXIII., který doufal v jeho ovládnutí, jelikož prvních jednání se nezúčastnili Francouzi a ani Zikmund Lucemburský. Ten dorazil na koncil 24. prosince 1414 a díky jeho příjezdu se mohla začít projednávat důležitá usnesení. 8. ledna 1415 dorazili do Kostnice vyslanci Benedikta XIII. a Petr d'Ailly³⁸ prohlásil, že Zikmund má právo na svolání koncilu ze svého vlastního uvážení.³⁹ Z toho plynula možnost Zikmunda vést rozhovory s vyslanci Benedikta XIII. a Řehoře XII., jelikož církve nebyla schopna si vyřešit problém schizmatu sama. Zikmund se stal jedinou autoritou, která byla uznávána příslušníky všech obediencí, pozice Jana XXIII. silně poklesla, naopak sílily snahy vedoucí k jeho abdikaci, který oficiálně proběhla 6. března 1415.⁴⁰

2.1.1 Otázka koncilu vzhledem k Husovi

Pozváním Husa do Kostnice, chtěl Zikmund zvýšit svou politickou prestiž a také v tom viděl způsob, jak zaměstnat koncil během obtížného počátečního stádia. První předběžné pozvání na koncil od Zikmunda doručil Jan z Chlumu a Václav z Dubé, kteří Husa znali, patrně s ním

³⁵ Jan XXIII. (vzdoropapež), vlastním jménem Baldassare Cossa, byl zvolen papežem po Alexandru V.

³⁶ Ekumena – spojení všech křesťanských církví a jejich spolupráce.

³⁷ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 151 – 155.

³⁸ Petr d'Ailly byl francouzský kardinál, který se účastnil koncilu v Pise a Kostnici, kde se účastnil také procesu s Janem Husem.

³⁹ Petr d'Ailly odkazuje na synodu v Sutri r. 1046, kam byl Jindřich III. pozván, aby určil právoplatného papeže a rozsoudil znesvářené strany.

⁴⁰ BAUM, Wilhelm. *Císař Zikmund: Kostnice, Hus a války proti Turkům*. Graz: Styria, 1996. ISBN 80-204-0543-7. s.123–129.

i sympatizovali, z dřívější doby. Po příjezdu dalších posílů od Zikmunda se Václav IV. rozhodl zůstat v pozadí a jednání mezi Husem a Zikmundem přenechal Jindřichu Leflu z Lažan,⁴¹ kterému se podařilo zastihnout Zikmunda ve Špýru, kde od něj získal 18. října 1414 pro Husa glejt na svobodnou a bezplatnou cestu do Kostnice a zpět, více se mu získat nepodařilo, jelikož římský král neměl pravomoci v církevním soudu. Hus se vydal do Kostnice 11. října, k Bodamskému jezeru dorazil 3. listopadu 1414, ale nedlouho poté, 28. listopadu, uvalil papež Jan XXIII. na žádost Husových odpůrců na Husa provizorní vazbu. Po svém příjezdu proti této vazbě vystoupil Zikmund a žádal Husovo propuštění, ale nakonec kvůli výhrůzkám kardinálů o opuštění koncilu nechal Husa 4. ledna 1415 napospas jeho věznilům.⁴²

V květnu 1415 odsoudil koncil Viklefovy spisy, což vedlo k vytvoření dalších postupů proti Husovi. Nedlouho po této události byly v Praze a v Brně svolány sněmy Husových stoupenců, kteří v listině zaslané do Kostnice vystoupili proti postupu koncilu a žádali reformátorovo propuštění, které koncil odmítl, ale na naléhání Zikmunda bylo patně rozhodnuto vyslechnout Husa před koncilem 5. června. Během výslechů se opakovaly snahy dokázat Husovi bludy, ale jeho reformní požadavky z dogmatického hlediska za žádné bludy nemohly být označeny. Konečné rozhodnutí o Husově osudu padlo na zasedání 8. června, na němž Hus nechtěl ustoupit ze své teze, ve které stálo, že vykonavatel církevní jurisdikce, který žije ve smrtelném hříchu pozbyl před Bohem svého úřadu. Tato teze napadla nejen autoritu církevní, ale také autoritu světskou, což patrně změnilo pohled Zikmunda na Husa, ale i nadále se snažil najít s reformátorem určitý kompromis.⁴³

Na koncilu nebylo možné najít řešení mezi ním a Husem, který byl koncilem viděn jako kacíř jednak kvůli svým názorům jednak díky své neústupnosti, přesněji nepoučitelnosti, jelikož jeho opakující zvolání, že chce být přesvědčen lepšími důvody, působilo na koncil ironicky. Poslední možnost odvolat své názory dostal Hus v kostnické katedrále 6. července 1415, ale tuto možnost nepřijal, a tak následovala za přítomnosti Zikmunda ponižující procedura odsvěcení a cesta na kacířskou hranici. Husův popel byl vhozen do Rýna, jelikož

⁴¹ Královský hejtman na Vratislavi, který zakoupil v roce 1410 hrad Krakovec na Rakovnicku, kde hostil Husa před odjezdem do Kostnice. Přes podporu Husa bojoval v bitvě pod Vyšehradem r. 1420 na straně Zikmunda a byl zde smrtelně raněn.

⁴² ŠMAHEL, František. *Husitská revoluce 2*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-074-2. s. 271 – 274.

⁴³ BAUM, Wilhelm. *Císař Zikmund: Kostnice, Hus a války proti Turkům*. Graz: Styria, 1996. ISBN 80-204-0543-7. s. 148. – 150.

jeho soudci chtěli zničit všechny podstatné stopy jednoho českého kacíře a také toužili zabránit jeho zmrtvýchvstání.⁴⁴

2.1.2 Ukončení koncilu

S blížícím se koncem koncilu se Zikmundovi dařilo řešit papežské schizma, jelikož 4. července 1415 abdikoval ze své funkce tehdy devadesátiletý římský papež Řehoř XII., tato událost znamenala velký pokrok, jelikož ve funkci byl již pouze papež Benedikt XIII., který byl za Zikmundovy přítomnosti zbaven své funkce 26. července 1417.

Tento akt znamenal vyřešení papežského schizmatu, ale objevila se nová a důležitá otázka, volba nového papeže. Koncil se následně dostal do rozepře, v níž Zikmund žádal před zvolením papeže reformu církve, proti čemuž vystoupili zástupci Italů, Francouzů a Španělů, což vedlo k vytvoření dvou národnostních skupin, Zikmund podporován Němci a Angličany zde stál proti Italům, které podpořili Francouzi a Španělé. Tento spor skončil na podzim 1417, kdy se po vydání dekretu *Frequens*⁴⁵ přešlo k diskusi o volbě papeže, v níž Zikmund zastával možnost volby za přítomnosti kardinálů a zástupců národa. Volba papeže začala 8. listopadu, za účasti kardinálů a představitelů národa, a po třech dnech byl zvolen nový papež Odo Colonna, jenž přijal jméno Martin V. a v lednu 1418 potvrdil Zikmunda jako německého krále. Koncil ukončil činnost dne 22. dubna 1418.⁴⁶

2.2 Situace v Českých zemích

Již před koncilem se situace v Českých zemích velice rychle vyvíjela a k myšlence kalicha se začali hlásit další představitelé, jako byl Jakoubek ze Stříbra, který s ní sympatizoval převážně díky promýšlení eucharistického⁴⁷ učení Matěje z Janova, jenž tuto myšlenku eucharistie aktualizoval do doby, v níž bylo důležité posílit mysl věřících. Nezávisle na Jakoubkovi docházel k myšlence přijímání laiků podobojí také Mikuláš z Drážďan, což Jakoubka velice povzbuzovalo, obzvláště po návratu mistra Jeronýma, který připomenul zachování původního ritu ve východní církvi. Situace v Čechách po odchodu Husa do

⁴⁴ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 168 – 169.

⁴⁵ Dekret „*Frequens*“ - všeobecné koncily mají být stálým zařízením církve a tím mají být kontrolním úřadem nad papežem.

⁴⁶ BAUM, Wilhelm. *Císař Zikmund: Kostnice, Hus a války proti Turkům*. Graz: Styria, 1996. ISBN 80-204-0543-7. s. 162 – 169.

⁴⁷ Jedna ze základních myšlenek křesťanského kultu, v níž se odkazuje na poslední večeři Ježíše Krista. V této myšlence mají po proměnění chléb a víno podstatu Těla a Krve Kristovi.

Kostnice nebyla nijak ideální, jelikož se objevily rozepře mezi jeho příznivci a sympatizanty, velice problémově se pohlíželo na přijímání kalicha, jelikož sám Hus se k němu z počátku stavěl odmítavě. České reformní hnutí se dostalo do roztržky s koncilem, jelikož na jeho 13. zasedání z 15. června 1415 bylo zakázáno přijímání laiků pod obojí. Po tomto zákazu vyzval Hus svého zástupce Havlíka⁴⁸, aby nevystupoval proti Jakoubkovi a neodsuzoval přijímání kalicha, čímž stvrdil svátostný symbol kalicha.⁴⁹

Krátce po upálení Jana Husa vystoupila proti tomuto rozsudku česká a moravská proreformně smýšlející šlechta v čele s purkrabím Čeňkem z Vastenberka a moravským zemským hejtmanem Lackem z Kravař. Situace se přiosvětila během sjezdu husitské šlechty v Praze 5. září 1415, kdy biskupská kurie vydala zákaz přijímání z kalicha, což vedlo k dalšímu pobouření české šlechty. Začátkem listopadu vystoupili v Praze husité proti katolíkům a jejich nátlakové akce proti kněžím vedli k obnově bohoslužeb a přijímání z kalicha, kněží, kteří s tímto krokem nesouhlasili, byli vyhnáni a na jejich místě je nahradil farář, jenž byl ochotný přijímat z kalicha. Během roku se církevní poměry v Praze zcela změnilly, jelikož tyto kroky byly podporovány konšely, sympatizovali s nimi členové královské rady a král se k této situaci stavěl shovívavě. Na počátku roku 1416 se ideovou vůdčí osobností husitského hnutí se stal Jakoubek ze Stříbra.⁵⁰

Během roku 1416 se situace v zemi velice zhoršila, jelikož koncil zadržel a následně upálil Jeronýma Pražského a dále chtěl zasáhnout proti arcibiskupovi Konrádovi z Vechty. Právě zpráva o upálení Jeronýma vyvolala velké nepokoje, na které reagoval král Václav IV. vydáním řady nařízení, kterými se snažil vyřešit zhoršující se situaci v zemi. Jeho nařízení o navrácení far vyhnaným kněžím a restauraci církevních poměrů z prosince 1416 skončilo spíše neúspěchem. Avšak spor mezi husity a katolíky nadále sílil, což gradovalo sporem v lednu 1417 mezi Univerzitou a arcibiskupem Konrádem z Vechty, který pro celou diecézi vyhlásil kostnický zákaz kalicha a po následných protestech odmítl svěcení nových kněží, což mělo za následek příjezd představitelů husitské šlechty do Prahy, kde se spolu s mistry probírali další kroky, které vedly k deklaraci⁵¹ z 10. března 1417.⁵²

⁴⁸ Husův nástupce v Betlémské kapli, který kritizoval přijímání z kalicha a stál v opozici proti Jakoubkovi.

⁴⁹ ŠMAHEL, František. *Husitská revoluce 2*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-074-2. s. 274–276.

⁵⁰ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 181. – 183.

⁵¹ V deklaraci veškerý sbor slavné obce vysokého učení pražského oficiálně schválil přijímání pod obojí způsob

⁵² ŠMAHEL, František. *Husitská revoluce 2*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-074-2. s. 291–297.

V letech 1416–1418 stále narůstalo napětí mezi katolíky a husity, avšak díky ochraně vysokých autorit, patřil sem i Čeněk z Vartenberka, nepřerostla tato situace v otevřenou bouři. Na konci roku 1418 se proti situaci v Českých zemích postavil římský král Zikmund, jelikož jako hlavní světská opora západního křesťanství musel postupovat v souladu s usnesením kostnického koncilu i s protihusitskými výnosy nového papeže Martina V., protože složení královské rada Václava IV. poukazovalo na neutrální postoj k tomuto problému.⁵³

Václav IV. se na počátku roku 1419 dostal do velice problematické situace, jelikož mu Zikmund zaslal ultimátum, v němž požadoval vyslání delegátů do uherské Skalice, s nimiž hodlal jednat o řešení situace v zemi. Václav zareagoval částečnou restaurací a církevní restitucí v pražských městech, při níž byly znovu vysvěceny kostely, žáci a učitelé na farách museli činit pokání kvůli vysluhování husitské liturgie, kněžím, kteří se přiklonili k husitské straně, bylo bráněno konat náboženské úkoly a umírající se museli zříct kalicha, pokud chtěli poslední pomazání. Situace v Praze byla velice vážná a Václav IV. se rozhodl situaci vyřešit a svolal schůzi na 25. února 1419, které se účastnili členové jeho rady, zástupci kapitul a pražských měst. Václav vyhlásil pro husitskou liturgii řadu ústupků a také legalizoval ve stejný den listinu vratislavského převratu⁵⁴ z roku 1418.⁵⁵

Avšak situace mezi katolíky a kališníky se nezhoršovala jen v Praze, ale již na počátku roku 1419 rostla na venkově aktivita reformních kazatelů a lidových stoupenců kalicha. Zvláště nešlechtických panství na jihu Čech byla situace velice napjatá, jelikož na území rodu Rožmberků se lidem stále podávalo z kalicha, kdežto na bechyňském panství se proti stoupencům kalicha tvrdě vystupovalo, čemuž nasvědčuje napadení kališníků, při pouti na horu Burkovák.⁵⁶ Právě poutě na hory uvedly „do pohybu“ husitský lid na venkově, který dlouhé cesty za kázáním postupně začíná stmelovat. Velké poutě měli za následek posílení odhodlání lidí a sjednocení ideového poselství, které bylo dříve rozptýleno mezi různé

⁵³ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 187. – 202.

⁵⁴ Jedná se o první doloženou defenestraci na území české Koruny, které předcházelo sociálně-politické napětí.

⁵⁵ ČORNĚJ, Petr. *30.7.1419 - první pražská defenestrace: krvavá neděle uprostřed léta*. Praha: Havran, 2010. Dny, které tvořily české dějiny. ISBN 978-80-87341-00-1. s. 79–81.

⁵⁶ Zalesněná hora ležící mezi městy Písek a Sezimovo Ústí, která byla nazývaná též jako Hora Tábor, podle biblické hory v Izraeli, kde došlo k proměně Ježíše Krista v symbol Božího Syna.

kazatelské agitace. Díky neustálému násilnému tlaku katolické strany se na poutích postupně prosazují myšlenky o organizované aktivní obraně.⁵⁷

2.2.1 Situace na Chodsku

V této době se velké náboženské rozepře se projevovaly také na Chodsku a v celých západních Čechách. Katolická strana v této oblasti získala oporu v plzeňském landfrýdu,⁵⁸ který se začínal formovat již v roce 1417 a patřily sem panské rody Švambergů, Kolovratů, Rýzmbeků aj., dále opati, preláti, ale také města, městečka a vsi. Z královských měst se k tomuto spolku přidala pouze města Stříbro a Tachov, kdežto města jako Plzeň, Klatovy a Domažlice se hlásila k myšlence husitství.⁵⁹

Situace na Chodsku byla velice složitá, jelikož zde měla silnou pozici církev, což dokazuje skutečnost, že jí zde náležel velký pozemkový majetek. Pražskému arcibiskupství náležel Horšovský Týn, hrad Herštejn a desítky dalších vesnic. V samotném městě Domažlice vlastnil majetek žebravý řád obutých augustiniánů, ale již od roku 1416 se zde situace měnila, jelikož se v Domažlicích projevují radikálnější síly, které vystupují proti oficiálnímu církevnímu učení.⁶⁰

Husitské síly operovaly v této oblasti již před pražskou defenestrací, jelikož již v roce 1418 vpadla vojska z Čech do Bavorska, přesněji do města Neunburg, kde sídlil Jan Neunburský,⁶¹ ale jejich útok byl odražen. Kdo zorganizoval tento útok, není zcela jasné, jelikož Jan Neunburský byl ještě v roce 1418 ve sporu s Rackem z Rýzmbeka, který podle dochovaných zdrojů vystupoval jako věrný katolík, a proto to se spíše poukazuje na husitské Domažlice a domažlické Chody. Chodové jakožto ochránci pohraničí měli již před pražskou defenestrací velice početnou vojenskou hotovost a pokud k tomu připočteme vojenský

⁵⁷ ŠMAHEL, František. *Husitská revoluce 2*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-074-2. s. 312–314.

⁵⁸ Landfrýd neboli zemský mír znamenal opatření k ochraně pořádku a právního řádu. Byl vyhlášen panovníkem nebo spolkem feudálů a měst (*souhrnně též nazývaným landfrýd*) v dobách narušení vnitřního pořádku. První landfrýdy jsou doloženy už v 11. století ve Francii a v Německu, od 15. století i v českých zemích. Plzeňský landfrýd vznikl z iniciativy čelního katolického šlechtice Bohuslava ze Švamberka.

⁵⁹ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl I. (1400-1426). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN isbn80-86125-47-5. s. 120.

⁶⁰ DUDÁK, Vladislav, ed. *Český les: příroda - historie - život*. Praha: Baset, 2005. ISBN 80-7340-065-0. s. 365

⁶¹ Jan Neunburský (1383-1443) falcko-neumarktský hrabě, později označován jako „Kladivo na husity,“ se dostal do podvědomí husitů jako muž co zajal Jana Pražského a vydal ho kostnickému koncilu. V roce 1433 porazil husity v bitvě u Hiltersriedu.

arzenál nacházející se v Domažlicích, dokázala by tato skupina velice vážně ohrozit opevněné město.⁶²

2.3 Pražská defenestrace

S blížícím se létem 1419 napětí v Praze, obzvláště na Novém Městě, neustále rostlo, a to převážně zásluhou Jana Želivského, který se ve svých názorech začínal blížit venkovským radikálům⁶³ a Jakoubkovi ze Stříbra. Díky charismatickému vystupování, směřovanému proti povalečům, kteří si nevydělají poctivě na živobytí, a podpoře myšlenky vyvolnosti českého národa získal velkou řadu stoupců, a proto bylo jen otázkou, kdy situace na Novém Městě přeroste v bouři. Novoměstští husité poslali za králem Václavem IV. výpravu s myšlenkou prosazení svobodného podávání pod obojím způsobem, ale král neočekávaně vyměnil, 6. července 1419, celou novoměstskou radu a jmenoval nové konšely, kteří se neztotožňovali s reformním programem a pozatýkali řadu husitů. Jan Želivský, zaskočený touto událostí, po schůzce s odsunutými radními a členem ostrahy Václavova dvora začíná, Janem Žižkou z Trocnova, připravovat změnu na Novém Městě pražském. 30. července 1419, osm dní po mimořádné pouti na horu Tábor u Bechyně, se kostel Panny Marie Sněžné začal zaplňovat příznivci Jana Želivského, z nich byla řada ozbrojena, a po skončení kázání se účastníci, v čele s Želivským, vydali k Novoměstské radnici.⁶⁴

Dav žádal propuštění vězňů, ale stanovisko konšelů bylo jednoznačné „ne“. Právě v této chvíli se dostal do popředí Jan Žižka, voják uvědomující si situaci, ve které obléhaný nemá žádnou snahu vyjednávat, se chopil velení a vedl útok na radnici, který skončil smrtí konšelů, již byli vyhozeni z okna mezi ozbrojený čekající dav.⁶⁵

Ihned po této události byla svolána novoměstská obec, která zvolila čtyři hejtmany, obdrželi pečeť, symboly a pravomoci konšelů, a v této zástupné funkci čekali až do řádného ustanovení rady. Společně s hejtmany očekávalo další kroky i obyvatelstvo, jež velice prořídlo, jelikož odpůrci kalicha uprchli. Václav IV. byl po této události rozlícen a plný

⁶² JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*. V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN isbn80-86125-47-5. s. 123.

⁶³ Prosazuje mši v češtině a odmítá kněžské ornáty a přísahu.

⁶⁴ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 208. – 211.

⁶⁵ ČORNĚJ, Petr. *30.7.1419 - první pražská defenestrace: krvavá neděle uprostřed léta*. Praha: Havran, 2010. Dny, které tvořily české dějiny. ISBN 978-80-87341-00-1. s. 123–124.

hněvu, ale poté co jeho vztek opadl, začali kališníci dvořané vyjednávat o kompromisu pro obě strany. Jednání skončila po třech dnech, během nichž dopěli k dohodě, ve které stálo, že vzbouřená obec se podřídí panovníkovi a on na oplátku potvrdí navrženou radu.⁶⁶

2.4 První fáze husitských válek

Pro samotný počátek husitských válek jsou stěžejní události, které následovaly po pražské defenestraci, jenž vygradovaly po smrti krále Václava IV. I přes skutečnost, že se situace v Praze uklidnila, se po rozšíření zpráv o zdejších událostech začali probouzet k činnosti husité v dalších městech, jako Klatovy, Žatec, Louny a patrně i Plzeň, v nichž útočili na kláštery žebavých řádů. Panovník Václav IV. nesl tyto zprávy velice těžce a již 7. srpna si začal stěžovat na bolest v levé ruce, která ho provázela i v následujících dnech, a špatné psychické rozpoložení. Zlepšení králova stavu nastalo v den Nanebevzetí Panny Marie, 15. srpna, ale již následující den v podvečer, 16. srpna 1419, král náhle zemřel na následky mrtvice (či infarktu) na Novém hradě u Kunratic, kde pobýval. Zpráva o skonu krále rozpoutala jednak v Praze jednak v dalších městech vlnu násilí, která byla směřována proti katolíkům a převážně proti žebavým řádům. V Praze probíhala společně s násilím proti katolíkům také obrazoborecká bouře, během které byly ničeny obrazy, plastiky svatých, varhany i relikviáře a potrhány ornáty, i když s tímto konáním nesouhlasili uvědomělí husité, kteří namísto ničení byli zastánci pouze odstranění těchto relikvií.⁶⁷

Po smrti svého chotě se správy země chopila královna Žofie, která při spolupracovala s husity, jelikož se snažila zabránit občanské válce. Ve skutečnosti se podle starého rodového práva měl stát králem Václavův bratr Zikmund, jenž koncem prosince 1419 svolal do Brna svůj první zemský sněm, kterého se vedle královny Žofie zúčastnil také papežský legát a vyslanci Pražanů v čele s husitskými kněžími. Zikmund na sněmu předal vládu opět do rukou Žofie a šlechtické radě, v jejímž čele stál Čeněk z Vartenberka, ale k otázkám husitů se stavěl vyhýbavě.⁶⁸ Zikmund již během sněmu spřádal plány o dalším postupu, a proto svolal říšský sněm do Vratislavi, kde se vedle vojenského zásahu proti Čechům, po kterém by byl i násilnou cestou korunován králem, jednal také o možnosti tažení proti Turkům a Benátkám. Zikmundovi akce poté proběhly v rychlém sledu, již na počátku února vyzval

⁶⁶ ŠMAHEL, František. *Husitská revoluce 2*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-074-2. s. 317–318.

⁶⁷ ČORNĚJ, Petr. *30.7.1419 - první pražská defenestrace: krvavá neděle uprostřed léta*. Praha: Havran, 2010. Dny, které tvořily české dějiny. ISBN 978-80-87341-00-1. s. 148–153.

⁶⁸ BAUM, Wilhelm. *Císař Zikmund: Kostnice, Hus a války proti Turkům*. Graz: Styria, 1996. ISBN 80-204-0543-7. s. 177–179.

své stoupence v Čechách, aby zakročili proti husitským střediskům v Plzni, Písku a Hradci Králové, následně vyslal poselstvo do Florencie za papežem Martinem V., který vydal bulu *Omnium plasmatoris Domini*⁶⁹, čímž započala první z pěti křížáckých výprav.⁷⁰

Vlivem událostí na samém počátku roku 1420 se zkomplikovala Žižkova pozice v Plzni, a to především v důsledku silících katolických tendencí mezi měšťany. V březnu roku se tedy Žižka spolu s Břeňkem ze Švihova rozhodl zajistit jistější centrum pro polní vojsko, a nařídil přesun z Plzně do Tábora. Při několikadenní cestě nedaleko Sudoměře dostal zprávu, že je pronásleduje silný oddíl těžké jízdy, které velel mistr strakonických křížovníků.⁷¹

Rovinatá krajina v okolí Sudoměře byla velice vhodná pro útok jízdy, Durdík ve svém díle uvádí: „Žižka zvolil pro obranu místo, které mu poskytovalo největší možné výhody. Umístil své malé vojsko na hrázi rybníka, zvaného Škaredý, tak, že jen úzký pruh suché půdy určoval hlavní frontu boje. Nepřátelé spoléhající na početní přesilu, vychloubali se předem, že „by jich ničímž nebili, jedno koňmi tlačili, tehdy je na koňská kopyta rozberú“, a zahájili pozdě odpoledne 25. března útok na malý Žižkův vozový tábor.“⁷² Během tohoto útoku nebyla nepříteli početní výhoda příliš k užitku, jelikož podcenili polohu husitské vozové hradby a zaútočili na ní přes vypuštěný rybník, což mělo za následek, že výhoda útoku jízdy byla zcela eliminována. Husitské vojsko přenocovalo na místě bitvy a následující den se bez svých raněných, které nechali v okolních vesnicích, vydali směrem k táboru.

Po ztrátě Plzně a Žižkově vítězné bitvě u Sudoměře zůstaly posledními husitskými královskými městy v západních Čechách Klatovy a Domažlice. Po vyhlášení první křížové výpravy Martinem V. v roce 1420 se do čela této výpravy postavil sám císař Zikmund, jehož hlavní síly směřovaly do Prahy. Zikmundova výprava nebyla jediná, další část výpravy se formovala v bavorských zemích a do čela se postavila vládnoucí knížata.⁷³ Během Žižkova tažení v dubnu 1420, kdy postupně dobyl Písek, napadl Prachatice, Strakonice a Rábí, se

⁶⁹ Touto bulou z 1. března 1420 papež slavnostně vyhláší křížovou výpravu proti všem vikleřistům a husitům. Současně souhlasil, že 10 % z ročního příjmu všech církevních obrocí v Zikmundových zemích připadne na financování výpravy.

⁷⁰ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 227. – 230.

⁷¹ KLUČINA, Petr. *Jak válčili husité*. 2.vyd. Praha: Naše vojsko, 1987. Azimut. s. 43.

⁷² DURDÍK, Jan. *Husitské vojenství*. Praha: Naše vojsko, 1953. Živá minulost (Naše vojsko). s. 140.

⁷³ Této výpravy se účastnil z dynastie Wittelsbachů kurfiřt Ludvík III. Falcký a jeho bratr Jan Neunburský, Vilím Mnichovský, Jindřich landshutský, kurfiřt Albrecht Braniborský a pasovský biskup Jiří z Hohenlohe.

začali formovat také Chodové, pod vedením ozbrojeného kněze. Avšak přesně nevíme, zda se jedná o Chody domažlické, přimdské nebo tachovské, tyto shromážděné Chody napadl Bohuslav ze Švamberka⁷⁴, porazil je a kněze nechal v Plzni upálit. Zákrok proti Chodům je nijak nezastrašil a již v květnu Chodové dvakrát zaútočili na bavorský hrad Kleinaigen, v této době vrcholily přípravy na křížovou výpravu, a právě hrad Kleinaigen hrál v postupu křížáckého vojska z Bavorska velice důležitou strategickou úlohu, jelikož kolem tohoto hradu vedla jediná husity nehlídaná stezka do Čech. Západní domažlickou stezku strážili Chodové a husitské Domažlice a klatovskou stezku chránily hrady Pajrek a Klanová a poté město Klatovy.⁷⁵

Pro další průběh husitských válek i pro následující vojenské aktivity v západních Čechách bylo velice důležité, kdo v tomto okamžiku získá převahu v Praze. Právě ku Praze totiž v létě 1420 směřovala Zikmundova armáda, a nutně tedy také husitská vojska. Po příchodu připravovala obranu Prahy, avšak obrana byla velice problematická, jelikož nepřátelé husitů drželi dvě důležité pevnosti Pražský hra a Vyšehrad. Díky tomuto faktu bylo strategicky důležité obsadit vrch Vítkov. Právě na Vítkově rozložil Žižka svou vozovou hradbu, s jejíž pomocí měl tento bod udržet, dále začal budovat příkopy a obranné sruby.⁷⁶ Zikmund se po příchodu do Prahy rozhodl o útoku 14. července 1420. První bitva s křížáky byla z taktického hlediska velmi komplikovaná, a především v ní husité byli v početní nevýhodě, přesto však Jan Žižka z Trocnova v čele hlavního voje útok křížáků. po hodinovém těžkém boji křížácké vojsko odrazil. Zikmund utřil zásadní porážku a jeho vojsko se muselo stáhnout.⁷⁷

Na počátku roku 1421 se přeneslo hlavní dění husitských válek na západ Čech, kde Žižka vytvořil základny proti plzeňskému landfrýdu v kláštorech v Kladrubech a Chotěšově. 14. ledna 1421 zahájil Žižka první obléhání Plzně, které mělo podle jeho předpokladů trvat čtyři týdny, a na pomoc mu dorazily jednotky z Klatov a Žatce. Spojenci Plzně v této době byla města Tachov, Stříbro a Domažlice. V případě Domažlic se dá předpokládat, že zde

⁷⁴Bohuslav ze Švamberka byl český šlechtic z rodu pánů ze Švamberka, který z počátku husitských válek byl katolík a nepřítel husitů. Několikrát se střetl s Žižkou. V roce 1421 byl Žižkou zajat při dobývání hradu Krasíkov a později v téže roce přestoupil na stranu husitů a v roce 1422 se stal tábořským hejtmanem.

⁷⁵JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl I. (1400-1426). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s. 128.

⁷⁶KLUČINA, Petr. *Jak válčili husité*. 2.vyd. Praha: Naše vojsko, 1987. Azimut. s. 45.

⁷⁷Tamtéž s. 302.

proběhl katolický převrat spojený s tažením bavorských knížat na pomoc Zikmundovi.⁷⁸ Avšak husité se krátce po obléhání Plzně chopili moci v Domažlicích natrvalo, přesněji v květnu 1421. V této době se do čela dostala skupina husitů v čele s vojenským hejtmanem Janem z Bezdědic⁷⁹ a kazatelem Matějem Vlkem.⁸⁰ Po získání vlivu v Domažlicích zaútočili na nedaleký pivoňský klášter a hrad Starý Herštejn a oba tyto celky dobyli.⁸¹

Na jaře 1421 vytvořila Praha Pražský svaz, který se skládal z měst ve středních, východních a severozápadních Čechách, jež husité dobyli, ale o která se táborité přestali zajímat. Tato skutečnost ukazovala na sílící krizi u táboritů a přijatelnější pražské interpretace husitského programu. Táborité se po této události soustředili na posílení mocenské sféry v jižních a jihozápadních Čechách, v nichž se k spojení s nimi hlásila města jako Písek, Vodňany, Klatovy a od jara 1421 k tábořskému svazu hlásily také Domažlice, i když oficiálně až od následujícího roku 1422.⁸²

V roce 1422 postoupil Žižka se svými jednotkami k Horšovskému Týnu, jehož obranu organizoval Zdeněk z Drštky⁸³ a pomocnou výpravu organizoval falckrabí Jan Neunburský se svým bratrem Otou, který si vyžádal na pomoc od norimberské rady pomocný sbor, avšak o falcko-norimberském tažení se prameny nezmiňují. Žižka se pokoušel Horšovský Týn dobýt neúspěšně, čemuž odpovídá Zikmundova zástava města Domažlice udělená Zdeňkovi z Drštky 13. září 1422 v Norimberku. Žižka se z Horšovského Týna stáhl do Domažlic, jelikož se jednalo o velice strategické bod tábořského svazu v boji s plzeňským ladfrídem a také proti wittelsbašským knížectvím. Po odchodu Žižky z Domažlic pravděpodobně pokračovaly boje města se Zdeňkem z Drštky, ke kterému se přidal i Jan Neunburský, avšak ani jednomu se nepodařilo husitské Domažlice dobýt. Jánský ve svém díle uvádí:

⁷⁸ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl I. (1400-1426). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s. 142–143.

⁷⁹ Jan z Bezdědic zvaný Řitka byl husitský hejtman ze středočeského rytířského rodu, který od roku 1421 působil v Domažlicích. Jeho jméno je spojeno s událostí ze 17. května 1421, kdy husité dobyli arcibiskupský hrad Starý Herštejn, v němž upálili 16 zajatých katolických zemanů.

⁸⁰ Radikální husitský kněz a kazatel, zastávající chiliasmus, který byl duchovním vůdcem domažlických husitů od roku 1421.

⁸¹ DUDÁK, Vladislav, ed. *Český les: příroda - historie - život*. Praha: Baset, 2005. ISBN 80-7340-065-0. s. 365

⁸² ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 288–289.

⁸³ Zdeněk z Drštky byl představitel rytířského rodu z Rokycanska, který byl od roku 1422 purkrabím a od roku 1426 zástavním držitelem arcibiskupského hradu Horšovský Týn.

„Král Zikmund motivoval své stoupence formální zástavou Domažlic - nejprve bratřím Fridrichovi a Hanušovi z Kolovrat, pak 23. září 1422 Zdeňkovi z Drštky za 2.000 kop grošů - ale žádnému z těchto zápisníků se přes vydatnou pomoc falckraběte Jana Neunburského nepodařilo město dobít.“⁸⁴

Po smrti Jana Žižky se domažličtí husité výrazněji nezapojili do bojů, které se odehrávaly mezi Prahou a táborsko-sirotčím svazem, ale spíše obrátili svoji pozornost na do bavorsko-falckého pohraničí. Husité vpadli v první polovině roku 1425 do Bavorska na panství hradu Schwarzenbugu, které patřilo Pluhům z Rabštejna⁸⁵. Zde v květnu vyplnili několik vesnic, avšak ze zpráv zpravodaje Castenmayera není možné určit, kdo útok přesně provedl, jelikož ve všech jeho zprávách se objevuje jen označení „*die Hussen*.“ Pokud vezmeme v potaz polohu této oblasti mohli bychom usuzovat, že se jednalo o domažlické husity, čemuž napomáhá i skutečnost, že právě do Domažlic měl vést odvetný útok. Z dalších operací domažlických husitů je doložena jejich účast při obléhání Švihova.⁸⁶

2.5 Decentralizace moci v západních Čechách 1425-1427

V období po smrti Jana Žižky stály v západních Čechách proti sobě husité, kteří se, jak už bylo zmíněno, spíše distancovali od politických bojů mezi Prahou a táborsko-sirotčím svazem, a plzeňský ladfrýd, který sdružoval šlechtice a města věrné Zikmundovi Lucemburskému, společně s opaty, probošta z Horšovského Týna a jeho purkrabího Zdeňka z Drštky. Tato společnost vystupovala jednotně ještě na podzim roku 1425.⁸⁷

Hlavní vliv husitů v této oblasti zastupoval táborský svaz, avšak na sjezdu v Písku 6. února 1426 se sešli představitelé zástupců pohraniční husitské šlechty a pohraničních měst, mezi která patřily vedle Písku, Klatov, Sušice a Prachatic také Domažlice, a ustanovili zde pohraniční husitský svaz. Tento pohraniční svaz se spíše, než na rozepře mezi husity zaměřil na pohraniční útoky, jelikož již v březnu 1426 oblehl německý Waldmünchen, avšak jednotky husitů byly odraženy. Přesné vůdce útoku je opět problematické určit, jelikož se ve

⁸⁴ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl I. (1400-1426). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s. 150–151.

⁸⁵ Pluhové z Rabštejna byl starý český šlechtický rod, který patřil až do 15. století k nižší šlechtě. Okolo roku 1404 odkoupili zámek Schwarzenburg a Waldmünchen v Horní Falc nedaleko Chamu. V době husitských válek vlastnil zámek Hynčák Pluh, který v této oblasti bojoval proti husitům.

⁸⁶ Tamtéž s. 167–169.

⁸⁷ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 369–370.

zprávách setkáváme s tradičním označením „die Hussen,“ avšak odvetný útok vedl na území ovládané Příbíkem z Klenové, který podle zápisu ulmského hejtmana byl hejtmanem v Domažlicích.⁸⁸

2.6 Druhá fáze husitských válek

V roce 1426 se do čela husitů postavil Prokop Holý, který v roce 1427 vedl husitská vojska proti IV. křížové výpravě v bitvě u Tachova 4. – 14. srpna. Po této bitvě část křížáckého vojska ustoupila do Horšovského Týna, jež začali husité také obléhat, avšak hrad se jim stejně jako v roce 1422 nepodařilo dobýt. Během tohoto obléhání se pokusila zbylá křížácká vojska sjednotit uprchlá křížácká vojska v pohraničí k protiofenzivě, avšak neúspěšně, o čem se přesvědčil i Prokop Holý, který poslal do pohraničí jízdní hlídky.⁸⁹

Po silicím tlaku na bavorské území, který vyvrcholil první větší výpravou sirotků právě na toto území, kdy se husité nejprve dostali do Bärnau a dále táhli na Waldmünchen a Všerubským průsmykem se dostali na území Čech a do Domažlic, se bavorští vévodové rozhodli v roce 1429 vylepšit do té doby neúčinnou obranu pomezí, avšak tento pokus skončil bez většího úspěchu, což mělo za následek pokračující strach pohraničního obyvatelstva z dalších útoků.⁹⁰ V roce 1430 se velení v pohraničí chopil Heinrich Nothaft z Wernberka na Rundingu jako „nejvyšší hejtman římského krále před Lesem“ a pod jeho velením ustaly až do bitvy u Domažlic husitské vpády do falcko-bavorského pohraničí.⁹¹

2.7 V. křížová výprava

Po svolání Basilejského koncilu papežem Martinem V. a následnou volbou nového papeže⁹², se do popředí dostala myšlenka další výpravy proti husitům. Organizací této výpravy,

⁸⁸ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl I. (1400-1426). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s. 171–172.

⁸⁹ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl II. (1427-1437). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s. 21–24.

⁹⁰ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 515–516.

⁹¹ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl II. (1427-1437). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s. 63–65.

⁹² Papež Martin V. zemřel 20. února 1431 ve funkci ho nahradil Evžen IV., který v roce 1433 korunoval Zikmunda císařem římským.

již páté, byl pověřen kardinál Giuliano Cesarini⁹³, který se s částí církevních hodnostářů setkal v Norimberku 4. března. S přípravou křížové výpravy nesouhlasil Zikmund a v květnu se setkal v Chebu s Husitskou delegací, kde jednali o jejich účasti na Basilejském koncilu. Po odjezdu z Chebu do Prahy se husité ihned začali připravovat na křížácké tažení. Křížovou výpravu vyhlásil kardinál Cesarini v chrámu sv. Sebalda v Norimberku, dne 29. června 1431, kde pověřil braniborského markraběte Fridricha jako vojenského velitele.⁹⁴

Husitská vojska se začala mobilizovat u Plzně 28. června a jako první se zde objevil Prokop Holý, kterému připadla úloha náčelníka hlavního válečného štábu. Jelikož byla husitská vojska v neustálé bojové pohotovost nepřicházelo obléhání Plzně v úvahu, a proto začali Plzeň blokovat, což uškodilo bojové akceschopnosti landfrýdu. Část husitské armády, která hlídkovala mezi Stříbrem a Tachovem, se obrátila na město Horšovský Týn, jemuž vypálili celé předměstí, avšak samotný hrad a vlastní město se hejtmanovi Zdeňku z Drštky podařilo ubránit.⁹⁵

Jánský ve svém díle uvádí: „*Křížácké vojsko se shromažďovalo v okolí hornofalckého Weidenu, asi 20 km vzdušnou čarou od nejvyšších hřebenů Českého lesa, tedy asi jeden den pochodu k hranici. Oddíly bavorských knížat se shromažďovali v Koubě, odkud měly zaútočit přes hranici domažlických Chodů*“⁹⁶ Cesarini se svou družinou přijel do Weidenu v polovině července, kde na něj čekala armáda, avšak je velice těžké určit, jak velká armáda byla, jelikož se zprávy kronikářů rozcházejí. 1. srpna překročila křížácká armáda hranice, využila stažení husitských vojsk z důvodů nedostatečného zásobování, a vydala se k Tachovu, který neúspěšně křížáci obléhali, převážně díky rozporům v jejich vojsku. Od Tachova se armáda přesunula do Kladrub odkud táhla směrem k Domažlicím.

2.7.1 Bitva u Domažlic

Křížácké vojsko přitáhlo k Domažlicím asi 10. srpna 1431 a ihned začalo s obléháním, křížákům se podařilo část domažlického předměstí vypálit a těžkými děly způsobili městu velké škody. Situace v Domažlicích vedla k vítězství obléhatelů, jelikož hejtman Jan Řiřka

⁹³ Giuliano Cesarini (1398–1444) italský duchovní, kardinál a papežský diplomat. Organizoval křížovou výpravu do Čech.

⁹⁴ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 549–551.

⁹⁵ ŠMAHEL, František. *Husitská revoluce 3*. Praha: Univerzita Karlova, 1996. ISBN 80-7184-072-6. s. 239.

⁹⁶ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl II. (1427–1437). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s. 76.

z Bezdědic začal vyjednávat o kapitulaci s Fridrichem Braniborským. S tímto postupem nesouhlasila část křižáků, kteří pod vidinou ztráty kořisti pokračovali v dobývání města, čímž byly Domažlice zachráněny a v nastalém zmatu se podařilo městu vyslat posla k husitské armádě.⁹⁷

Křižácké vojsko přitáhlo k Domažlicím a ihned je začalo obléhat. Durdík ve svém díle uvádí: *Zprávy o překročení západních hranic křižáckými hordami došly v několika dnech do vnitra země a jednotlivé části husitského vojska, které se zatím rozptýlily, soustředily se rychle v okolí Berouna. Odtud nastoupili husité 12. srpna 1431 rychlý pochod k Domažlicům.*“⁹⁸ V porovnání s křižáckým vojskem se husité dostali k Domažlicím za kratší dobu, čímž nepřítel zaskočili. Křižácké vojsko bylo rozmístěno při obléhání Domažlic v okolí na vyvýšeninách. Ráno 14. srpna 1431 se vrchní velitel Fridrich Braniborský rozhodl přesunout část svého vojska umístěného severně od Domažlic na východ směrem na Kdyni, čímž chtěl patrně soustředit své vojsko na jednom místě a zajistit si tak i v případě potřeby ústupovou cestu přes hranice. Tento svůj krok nesdělil Fridrich velitelům ani knížatům, čímž vytvořil zmatek ve své armádě.

Kardinál Cesarini se snažil zmatek ve vojsku co nejrychleji vyřešit. Kolem druhé hodiny odpoledne uviděli křižáci v dáli zviřený prach postupující husitské armády, spolu s tím zaslechli jejich válečný chorál a rachot válečných vozů. Tato skutečnost spojená s neočekávanou rychlostí postupu husitských vojsk zapříčinila vznik nekoordinovaného chaosu v křižácké armádě, která se stačila co nejrychleji ustoupit přes hranice do Bavor. Samotný nekoordinovaný ústup zapříčinil ucpání komunikací na česko-bavorské hranici, díky čemuž zde křižáci zanechali vozy se zásobami.⁹⁹

Během útěku se pokusil kardinál Cesarini zvrátit situaci, postavit se husitské armádě v bitvě, a proto začal šikovat vlastní vozovou hradbu nedaleko Rýzemberka. Místo následné bitvy nelze přesně určit, jelikož v pramenech není uváděno. Vedle Rýzemberka literatura uvádí i vrh severozápadně od Kouta na Šumavě, na kterém je umístěn gloriol zvaný „Klobouk,“ zde podle pověsti došlo ke střetu a kardinál tento předmět při útěku ztratil. Jeho snaha byla neúčinná, protože díky chaosu a nezkušenosti této taktiky se nepodařilo křižákům hrabu plně

⁹⁷ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl II. (1427-1437). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s. 82.

⁹⁸ DURDÍK, Jan. *Husitské vojenství*. Praha: Naše vojsko, 1953. Živá minulost (Naše vojsko). s. 164.

⁹⁹ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 556.

uzavřít, čímž neměli křižáci proti organizované husitské armádě neději a po krátkém bitvě byli poraženi. Sám Cesarini byl během útoku téměř zajat, při svém útěku přišel u svůj pověstný klobouk, dále o plášť, zlatý kříž a papežskou bulu proti českým kacířům. Tyto předměty byly poté dlouhou dobu uloženy v Domažlicích a samotný klobouk se stal symbolem tohoto husitského vítězství.¹⁰⁰

Podle dostupných záznamů z pramenů a z literatury se Cesarini po neúspěšné výpravě proti husitům musel v přestrojení a s málo početnou družinou dostat přes lesy do Německa. Tuto cestu takto vykonal z toho důvodu, že ho křižáci považovali za strůjce neúspěchu, což tehdy dokazovala i skutečnost, že mu prchající křižáci rozkradli vůz.¹⁰¹

Husitská armáda po vítězné bitvě již nepronásledovala nepřítele. Soustředila se na prohlídku zanechaných vozů, z nichž jim připadlo velké vozů, zbraní i zbroje, avšak jejich přesnější počet a množství kořisti je velice těžké určit, jelikož se zdroje na obou stranách rozcházejí. Jiří Jánský ve svém díle uvádí: „*Bartošek, který je střízlivý v počtu padlých, uvádí, že husité ukořistili přes 3.000 vozů, kolem 130 velkých a malých děl a neurčitý počet koní. Starý letopisec proti tomu vypočítává jenom 2.000 vozů, ale zato 300 kusů artilerie...*“¹⁰²

Bitva měla velice zajímavé politické i vojenské následky. Příkladem může být podzim 1431, kdy vůdce plzeňského landfrýdu Hynek Krušina ze Švamberka vpadl s vojskem do Bavor, což byla odvěta ta rabování křižácké armády na Tachovsku a Plzeňsku, přičemž tažení postihovalo bez rozdílu husity i katolíky.¹⁰³

2.8. Situace po bitvě u Domažlic

Cesarini po návratu z Čech ujal 9. září 1431 předsednictví církevního sněmu, avšak po osobní zkušenosti z nedávných bojů se přiklonil k myšlence připojení kališníků k Basilejskému koncilu. Jan Rokycana předčítal 15. listopadu z kazatelny chrámu Panny Marie před Týnem Cesariniho list adresovaný husitům, který předznamenával splnění cílů

¹⁰⁰ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl II. (1427-1437). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s 85–86.

¹⁰¹ URBÁNEK, Rudolf. *Z husitského věku: výbor historických úvah a studií*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1957. s 152–153.

¹⁰² JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl II. (1427-1437). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s 87.

¹⁰³ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 556–557.

vyčerpávající války. Cesta k míru byla ještě velice komplikovaná, jelikož jednotlivá husitská uskupení musely ukončit rozbroje mezi sebou. V únoru 1432 se v pražské Karlov koleji konal husitský sněm, jehož se účastnily představitelé Pražanů, sirotků i táboritů. Po sněmu se obrátili husité na koncil s cílem vyjednat předběžnou schůzku, která by měla za cíl určit podmínky účasti husitů v Basileji. Tato schůzka se konala v březnu 1432 v Chebu.¹⁰⁴

S blížící se účastí husitů na Basilejském koncilu ponechal husitský pohraniční svaz hranice v klidu. Pro cestu na koncil zvolilo poselstvo cestu přes Domažlice, kde se měli 6. prosince 1432 diplomaté sejít. Jánský ve svém díle uvádí: „*Vlastní husitský diplomatický sbor tvořilo 30 mužů v čele s Prokopem Holým, zbrojnoši a čeled' zaměstnaná obsluhou vozů a koní činila asi 90 mužů. O pohybu delegace v Domažlicích, v kterých byl v té době hejtmanem Jan Řitka z Bezdědic, nemáme žádné zprávy.*“¹⁰⁵ Delegace z Čech, v níž nechyběl Prokop Holý, se spojila v městě Kouba s kurfiřtem Fridrichem, falckrabím Janem, biskupem Konrádem Řezenským. Odtud se vydala výprava do Norimberka a následně do Basileje.

Do Basileje dorazila výprava odpoledne 4. ledna 1433 a již 10. ledna byla delegace po setkání s Cesarinim představena shromáždění koncilu. Basilejská disputace probíhala od 16. ledna do 8. dubna 1433 a řešila se zde převážně otázka čtyř pražských artikulí, v nichž se každou artikuli snažil obhájit jeden ze zástupců delegace, kdyžto vyvrátit se jí snažila osoba pověřená koncilem.¹⁰⁶ Ani jedna ze stran se nebyla schopna dohodnout, avšak obě strany se dohodly na pokračování jednání v Praze, kam poslal církevní sněm své poselstvo. Husitská delegace opustila koncil 14. dubna den po Velikonočním pondělí. S výpravou se

¹⁰⁴ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 558–562.

¹⁰⁵ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl II. (1427-1437). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s. 106.

¹⁰⁶ Zastánce první artikuli byl Jan Rokycana, jeho oponentem se stal Jan Stojkovič, který získal roku 1420 na Sorbonně doktorát teologie. Druhou obhajoval Mikuláš z Pelhřimova, který ve své řeči vyzdvihoval smrt Jana Husa a Jeronýma Pražského, kdežto jeho oponent doktor teologie Gilles Charlier se zaměřil na Tomáše Akvinského i sv. Augustina. O třetí pražský artikul se střetl Oldřich ze Znojma a Heinrich Kalsteisen, jejich hlavní rozkol spočíval v otázce, kdo smí kázat. O čtvrté artikuli se vedl spor mezi Paynem a kanonistou Juanem Palomarem o chudobě církve.

do Čech vracelo i deset vyslanců koncilu¹⁰⁷ a samotná husitská delegace si myslela, že koncilní delegace přinese mír do Čech.¹⁰⁸

Výprava dorazila 8. května do Prahy, vyslanci koncilu ihned od svého příjezdu využívali přátelského přijetí, čehož začali využívat při snaze získat ochranné glejty pro okolní velmože a vévody s jejichž pomocí by na českém sněmu dosáhli příměří. Prokop Holý společně s vrchními veliteli táborské strany nevěnovali pozornost zákulisním intrikám, jelikož stále spoléhali na svou vojenskou sílu, avšak vyslanci koncilu již na počátku svatotrojického sněmu 12. června 1433 sbírali informace o představách a postojích jednotlivých účastníků této schůzky a byla předložen návrh míru. I přes nepřijatelnou výzvu zvolil sněm šedesátičlenný výbor, který měl jednat o této nabídce, avšak hlavní představitelé Prokop Holý a Jan Rokycana vyslovili 18. června důvody, jež kapitulaci vyloučily. Legátům složení členů kvůli jeho radikalizaci nevyhovovalo a žádali o zvolení užší delegace, kde by bylo šest duchovních a dva světské zástupci, čemuž bylo vyhověno 21. června, avšak složení bylo stále velice radikální. Legáti dále natahovali dobu jednání, jelikož nadále získávali informace o postoji jednotlivých kališníků.¹⁰⁹

V době sněmu naléhali husité na Plzeň, aby přijala pražské artikule, ta však zůstávala věrná Zikmundovi, což mělo za následek páte obléhání Plzně. První husitská vojska přitáhla k západočeské metropoli 15. července a postupně je následovaly všechny husitské svazy společně s pohraniční koalicí, která zde byla zastoupena mimo jiné vojskem z Domažlic. Husité během obléhání měli problémy se zásobováním, což mělo za následek vyslání kořistnické výpravy do Horní Falce, do čela této výpravy byli dosazeni hejtmané Jan Pardus z Hurky a Jan Řitka z Bezdědic, Jiří Jánský ve svém díle uvádí: „vytáhli od Plzně na osudovou spanilou jízdu 16. září s odřadem o síle asi 1.400 pěších a 500 jízdních s 44 nebo podle jiných s 94 vozy, ale cestou se k nim zřejmě přidala asi tisícovka dalších bojovníků z husitských pohraničních měst.“ Celá výprava postupovala přes Domažlice na Waldmünchen, Gleissenberg, Arnschwang, Furt a Grossaigen, přičemž všechna tato města vyplnila. Po pětidenním plenění Horní falce se husité s ukořistěným majetkem vraceli do

¹⁰⁷ Mezi vyslance koncilu patřil biskup v Coutances Filibert, augspurský biskup Petr, Juan Palomar, řezenský děkan Friedrich Parsperger, Gilles Charlier, saliburský arcijáhen Alexander, vídeňský kanovník Thomas Ebindofer, teolog Heinrich Toke, tourský děkan martin Berruer a opat cisterckého kláštera Jan z Geilhausen.

¹⁰⁸ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 569–579.

¹⁰⁹ ŠMAHEL, František. *Husitská revoluce 3*. Praha: Univerzita Karlova, 1996. ISBN 80-7184-072-6. s. 270–272.

Čech, avšak u vesnice Hilstersreid na ně čekala hornofalcká domobrana, která v následné bitvě způsobila husitům drtivou porážku a znamenala obrat v loupeživých výpravách vedených za hranice.¹¹⁰

Po návratu z Falce zavládla v husitském vojsku dusná atmosféra, která vyvrcholila na poradě 28. či 29. září, kde byl za hlavního viníka vedle Pardouse označen i Prokop Holý, který byl nařčen z neužívání postavení. Po následném sporu, v němž byl Prokop Holý udeřen stoličkou do hlavy, byli oba muži uvězněni, avšak po pár dnech propuštěni. Prokop Holý po této události odjel do Prahy a ztratil svůj vliv nad táborským polním vojskem.¹¹¹

Obléhání Plzně skončilo 9. května 1434, jelikož ho prolomil 5. května Přibík z Klenové společně se západočeskou katolickou šlechtou, což mělo za následek dodání zásob do Plzně.

2.9 Konec husitských válek

V této době se pohraniční kališnická šlechta postupně začala přidávat k panské jednotě¹¹² kdežto husitská města byla před bitvou u Lipan stále věrná radikálům. Tato skutečnost je doložena účastí vojenských jednotek z Domažlic, Klatov, Prachatic aj. v Holého vojsku. Vojsko plzeňského landfrýdu, v jehož čele stál Jan ze Švamberka, Zdeněk z Drštky na Horšovském Týně, vytáhlo 23. května 1434 ku Praze následováno vojenskými jednotkami dalších šlechticů, kteří se připravují na rozhodující střetnutí války mezi polními vojsky a panskou jednotou.¹¹³

Kališnicko-katolická vojska se před útokem setkala 27. května u Českého Brodu, kterému velel sirotčí hejtman Anděl, který výzvu ke kapitulaci nepřijal, s čímž počítaly nepřátelské jednotky počítaly. Následující útok neměl za účel dobýt město, ale vylákat vojska Prokopa Holého k Českému Brodu na pomoc. Po doručení zprávy o postupu táborsko-sirotčích vojsk ustoupili obléhatelé od města a vydali se vstříc nepříteli. Táborsko-sirotčí jednotky zaujaly

¹¹⁰ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl II. (1427-1437). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s 111–119.

¹¹¹ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 587–588.

¹¹² Nová panská jednota byla vytvořena za pomoci basilejských vyjednávačů, jelikož se v této době silně ozývaly hlasy o ukončení války i za cenu kompromisu. Jejím hlavním cílem bylo rozdrčení polních vojsk jakožto poslední radikální síly.

¹¹³ JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl II. (1427-1437). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5. s 131.

výhodnou pozici nad úpatím Lipské hory, nedaleko vesničky Lipany, a měly jistotu pomoci od měst Kouřim a Kolín, která byla na straně sirotků, kdežto nepřátelské vojsko se opevnilo u vsi Hřiby.¹¹⁴

Obě vojska se dostala zprvu do patové situace, jelikož byla stejně vyzbrojená a měla bojové vozy. Prokop Holý očekával útok nepřítele, a proto byl připraven v pevné pozici vozové hradby, avšak panská jednota již dobře věděla o nebezpečí, které představuje útok na takto postavené jednotky. Mezi 15. a 16. hodinou 30. května 1434 se vydal panský vozový šik na pochod proti polním vojskům, ale pouze na dostřel svých děl. Po krátké dělostřelecké přestřelce se panský šik dal na pochod zpět, což připomínalo ústup z bojiště, avšak se jednalo o plán na vylákání polních vojsk ze svého postavení. Tato vojenská taktika sklidila úspěch, jelikož polní vojska rozevřela svou hradbu a vydala se z vozů pronásledovat nepřítele, s kterým se střetla mezi vozovými šiky. Brzy byla vidět početní převaha panské jednoty, která přiměla polní jednotky k návratu do vozové hradby, do níž se dostala také vojska panské jednoty, což mělo za následek porážku vojsk Prokopa Holého.¹¹⁵ Porážka polních vojsk znamenala další důležitý krok směrem k uzavření míru.

3. Chodské povstání

3.1 Práva a povinnosti Chodů

Před samotným chodským povstáním je nutné konstatovat, že tento historický příběh „o povinnostech a právech, která Chodové měli po celá staletí“, je v mnohých zdrojích popisován nepřesně, a to především vzhledem k tomu, že vliv na vnímání chodské rebelie v 17. století mělo v budoucnosti mnoho literárních žánrů, jež z mého pohledu celou problematiku především značně romantizovaly. Nicméně pro školní vyučování je vhodné využít právě i tyto literární formy, a to především pro zajištění emocionálního působení tohoto příběhu. Historická i literární zápletka přichází v okamžiku, kdy chodská privilegia byla s příchodem Lamingenů omezována či zcela ignorována.

Hlavní povinností v počátcích osídlení i v pozdějších letech bylo bránit rozpínavosti Bavorů a zamezovat jim v zabírání půdy v českých pohraničních oblastech. Tento úkol Chodové

¹¹⁴ ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1. s. 615–616.

¹¹⁵ DURDÍK, Jan. *Husitské vojenství*. Praha: Naše vojsko, 1953. Živá minulost (Naše vojsko). s. 167–170.

naplňovali revidováním neporušenosti hraničních znamení, a to díky skvělé orientaci v tehdejší hustém pohraničním lese. Druhou povinností Chodů bylo v případě válečného konfliktu zabránit nepříteli v postupu do Čech pomocí záseků¹¹⁶ a v neposlední řadě udržovat celní povinnost.¹¹⁷

3.1.1 Chodská privilegia

Nejprve užívali Chodové zvyková práva, která později uzákonil český panovník písemně. Prvním panovníkem, který písemně udělil Chodům privilegia byl v roce 1325 Jan Lucemburský, jenž jim dává právo „*užívati soudů všeho tohoto práva jako královské město Domažlice a povoluje jim, aby směli docházet k soudu do Domažlic jen ve čtyřech týdnech.*“ Originál tohoto prvního privilegia se ztratil a je doložen pouze opis z roku 1360, tedy z období Karla IV. Markrabě Karel udělil roku 1342 Chodům potvrzení, že nemusí platit roční berně vyšší než 24 hřiven stříbra. Jeho syn Václav IV. v privilegii z roku 1404 zakázal utiskovat Chody proti jejich privilegiím a právům. V roce 1523 Ludvík Jagellonský vydal rozšiřující privilegium, v němž kromě potvrzení již vydaných privilegií stojí „*nikdyž sú od starodávna je neplatili,*“¹¹⁸ tím byli Chodové osvobozeni od placení cel a mýt v zemi Mezi další chodská privilegia od dalších panovníků patří svobodné vykonávání řemesla a užívání hraničního lesa k myslivosti a těžbě dřeva.¹¹⁹ Další panovníci vždy potvrzovali privilegia králů předchozích a případně formulovali i práva nová; o to žádali Chodové tehdy, pokud jim byla nějaká další zvyková práva upírána, většinou zástavní vrchností. Poslední privilegium Chodové získali od tzv. zimního krále Fridricha Falckého v předvečer bitvy na Bílé hoře v roce 1620.

3.2 Dějiny Chodského povstání

Chodové si své výsady udrželi až do 16. století, kdy jejich povinnosti začala vrchnost upozadovat, a to převážně v důsledku masivní těžby dřeva, tedy kácení dosud neprostupného lesa a také v důsledku jasně stanovených hranic, které byly vytýčeny písemnými smlouvami. Právě kvůli vývoji v hraničních oblastech přestali být Chodové pro krále důležití, a ten jim následně přestal vydávat nová privilegia či potvrzovat ta dosavadní.

¹¹⁶ Zásek/záseky – hradba z pokácených stromů, která měla zabránit nepříteli v průchodu přes hranice.

¹¹⁷ ROUBÍK, František a Karel VÁCHAL. *Boj chodského lidu*. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962. s. 7.

¹¹⁸ TEPLÝ, František, HRUŠKA, Jan František, BAAR, Jindřich Šimon, *Chodská čítanka*, Vyškov 1927, s. 82.

¹¹⁹K čemu sloužila chodská privilegia? < <http://chodsko.net/beta/www/clanky/clanek/140>> [cit. 2021-06-19]. [online].

Chodové se díky poklesu svého významu coby ochránců hranic, stali postupně pro panovníka dalším zdrojem financí, jelikož je na konci 15. století začal poskytovat jako zástavu. Tato skutečnost se dělá i v dřívějších dobách, avšak v nich se je snažil co nejdříve vykoupit právě díky jejich důležitosti pro ochranu hranic.¹²⁰

3.3 Chodové pod správou Švamberků

V roce 1482 připadla chodská zástava rodu Švamberků, avšak Chodové si u krále Vladislava vymohli listinu, která bránila jejich znevolňování. Během vlády Švamberků na Chodsku nebyla situace příliš příznivá, jelikož již od počátku se Chodové dostávali se Švamberky do sporů z důvodů nedodržování privilegií. Nejzávažnější situace nastala v roce 1546, kdy tehdejší vlastník Petr ze Švamberka nutil Chody, aby se připojili k jeho vojsku, čehož byli jako ochránci hranice zproštěni. Tento spor vyvrcholil v roce 1547 během stavovského povstání, kdy se Petr ze Švamberka postavil na stranu krále, kdežto Chodové se připojili k povstání. Po porážce povstání byla dosavadní privilegia Chodům uznána, avšak i přes tento fakt začal Petr ze Švamberka oklešťovat zvyková práva chodských vesnic.¹²¹

Nespokojenost Chodů se správou Švamberků postupně rostla, a proto se rozhodli po vzoru některých měst ze své zástavy vyplatit za vlastní prostředky k „císařově ruce,“ což se podařilo v roce 1572. Panovník jim společně s vyplacením také písemně zaručil, že budou patřit navždy k české komoře.¹²² Tímto krokem se Chodové zbavili neoblíbené vrchnosti a také předešli možnosti dědičného prodeje některému šlechtickému rodu, který vrcholil na přelomu 16. a 17. století, kdy se tímto způsobem Habsburkové zbavovali vzdálených a nevýnosných statků. Relativní svoboda Chodů, během níž přestali plnit své finanční povinnosti, trvala do roku 1579, kdy císař ustanovil za jejich nového správce město Domažlice.¹²³

3.4 Chodové pod správou Lamingenů

Situaci na Chodsku velice ovlivnila stavovské povstání z let 1618-1620, kdy se Domažličtí postavili na stranu stavů. Tímto krokem chtěli získat chodské panství do svého držení

¹²⁰ KOUTNÁ, Jana. *Historie domažlických Chodů*. vyd. 1. Klenčí pod Čerchovem: Obec Klenčí pod Čerchovem, 2000. ISBN 80-238-5703-7, s. 7.

¹²¹ ROUBÍK, František a Karel VÁCHAL. *Boj chodského lidu*. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962. s. 22.

¹²² Úřad zřízený v roce 1527 Ferdinandem I. Jednalo se o úřad, který nebyl závislý na vlivu stavů, a Ferdinand díky tomu získal pod kontrolu správu královských financí. Úřad zrušila Marie Terezie v roce 1745.

¹²³ MAUR, Eduard. *Kozina a Lomikar*. Příloha deníku Svobodné slovo, číslo 20. Praha: nakladatelství Melantrich, 1989. s. 7.

dědičně, k čemuž jim dal souhlas zemský sněm a nový český král Fridrich Falcký se k této myšlence začal přiklánět. Chodové byli u zemského sněmu Domažlickými očerňováni, že neplní své povinnosti ochránců hranic. Po napomenutí od Fridricha Falckého mu Chodové slíbili věrnost, avšak i přes tento slib si od panovníka udržovali odstup.¹²⁴

Lamingenové se do západních Čech na statky Bělá a Chodový újezd¹²⁵ přistěhovali z Bavor již v 15. století. Před událostmi roku 1618 byly statky rozděleny mezi čtyři syny, z nichž tři po porážce stavovského povstání uprchli, veškerý majetek jim byl zkonfiskován, a posledním zástupcem rodu Lamingenů na tomto území se stal Wolf Vilém.¹²⁶ Lamingenovi se podařilo získat zdarma veškeré zkonfiskované statky svých bratrů a později začal usilovat o chodské vsi s rozsáhlým pohraničním lesem. Za tímto účelem využil svých konexí u císařského místodržícího Karla z Lichtenštejna, s nímž začal dojednávat odkoupení chodské zástavy. Chodskou zástavu se mu podařilo odkoupit roku 1621 za 7500 zlatých a samotný zástavní list se vztahoval na chodské vesnice, pozemky lesy a chodský hrad se všemi náležícími majetky.¹²⁷

Lamingen se následně pokusil získat dědičně nebo odkupem chodskou zástavu, s čímž nesouhlasili chodští sedláci, kteří se obraceli na císaře se skutečností, že mu při českém postání zůstali věrní. Chodové se nedokázali se vzniklou situací smířit a snažili se uhájit co nejvíce svých práv, což se projevilo např. při prvním příjezdu císaře do Čech v roce 1623. Chodové zastavili císařskou výpravu u silnice nad Klenčím, kde mu přáli šťastné vítězství a prosili ho o ochranu svých privilegií. S tímto krokem nebyl však císař příliš spokojen a odkázal Chody na českou komoru do Prahy, díky čemuž získali Chodové naději o uznání svých práv. Ještě v témže roce vyslali Chodové své posly do Prahy i k císaři a nabízeli vlastní odkup za stejnou sumu za jakou je odkoupil Lamingen. Lichtenštejn nabádal císaře, aby si chodskou zástavu ponechal a připojil ji k Domažlicím, čímž by byla zachována obranná funkce této oblasti, avšak dobře informovaný Lamningen půjčil králi 20 000 zlatých, což nemohli Chodové dorovnat. Císař se v roce 1624 rozhodl na radu Lichtenštejna chodskou

¹²⁴ MAUR, Eduard. *Kozina a Lomikar*. Příloha deníku Svobodné slovo, číslo 20. Praha: nakladatelství Melantrich, 1989. s. 8.

¹²⁵ Dnes znám jako Újezd sv. Kříže získali Lamingenové okolo roku 1534 a z manství ho vykoupili v roce 1597.

¹²⁶ Wolf Vilém Lamingen císařský diplomat. Účastnil se jako přisedícím mimořádného soudu, který měl soudit účastníky stavovského povstání, poté přihlížel exekuci na Staroměstském náměstí.

¹²⁷ ROUBÍK, František. *Boj chodského lidu*. 1. vyd. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962. s. 53.

zástavu ponechat a Lamingen měl jako kompenzaci za svou půjčku dostat náhradu v podobě konfiskovaných statků na Plzeňsku.¹²⁸

Během následujících dvou let bylo jednání o chodské zástavě odloženo až do roku 1626, kdy Domažlice požádaly o navrácení správy nad chodskými vesnicemi. Lamingen zareagoval navýšením částky, což nemohli chodské vesnice ani domažličtí měšťané dorovnat, jelikož byli vyčerpaní válkou. Císař prodal Lamingenovi 4. dubna 1628 chodskou državu na deset let, avšak Chodové i nadále posílali své vyslance se stížnostmi.¹²⁹ V roce 1630 požádal Lamingen císaře o dědičný prodej chodské zástavy s možností zpětného odkupu do 2 let. Česká komora se postavila proti tomuto návrhu, avšak díky vlivu Lamingena císař rozhodl vydáním patentu 10. listopadu 1630 o postoupení chodského majetku v dědičné držení Wolfa Viléma Lamingena.¹³⁰

3.4.1 Dědičná držba Lamingenů

Spory s Lamingeny pokračovaly i po skončení třicetileté války, kdy spravoval chodské statky Wolf Fridrich a jeho regent Malchior z Aschenbachu, který měl později funkci regenta u jeho bratra Wolfa Maxmiliána, známého v chodském nářečí jako Lomikar. Během let 1625–1670 si Chodové stěžovali u císaře na svou vrchnost. Podstatou většiny stížností bylo nedodržování privilegií.

Bratři Lamingenové chtěli v této době navýšit zisky plynoucí z této oblasti, zejména z již dříve zmiňované těžby dřeva a také z nově zaváděné železářské výroby v tomto kraji. Reakce Lamingenů byla rasantní a jasná – obvinili Chody ze vzpoury, jelikož podle nich s dědičným prodejem v roce 1630 zanikla stará práva Chodů. Spor byl rozhodnut dvorským reskriptem z 24. března 1668, v němž císař rozhodl o zrušení starých práv a privilegií a přikázal jim plnit poddanskou povinnost u Lamingenů.¹³¹

Chodové samozřejmě nebyli s tímto řešením spokojeni. V následujících letech se opět pokusili o vykoupení, avšak žádost, kterou zaslali roku 1672 české komoře, byla zamítnuta. Argumentace byla taková, že císař již o této otázce definitivně rozhodl a o dalších chodských

¹²⁸ ROUBÍK, František. *Zápas Chodů za svobodu*. 2. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1939. Stopami věků. s. 38.

¹²⁹ ROUBÍK, František. *Boj chodského lidu*. 1. vyd. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962. s. 57.

¹³⁰ ROUBÍK, František. *Zápas Chodů za svobodu*. 2. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1939. Stopami věků. s. 46.

¹³¹ MAUR, Eduard. *Kozina a Lomikar*. Příloha deníku Svobodné slovo, číslo 20. Praha: nakladatelství Melantrich, 1989. s. 17.

záležitostech nelze jednat.¹³² I přes tuto skutečnost Chodové nepřestali doufat v nabytí své bývalé svobody, jelikož tajně vlastnili chodská privilegia, která chtěli použít při přesvědčování císaře. První příležitost k tomu nastala v roce 1680, kdy císař Leopold pobýval se celým svým dvorem v Praze, jelikož se snažil ochránit před morem, který propukl ve Vídni a Rakousích.¹³³ Chodové poslali k císaři deputaci, avšak kvůli počátku selského povstání se její členové museli vrátit, aniž by se s císařem setkali.

Wolf Maxmilián Lamingen jakožto jeden z krajských hejtmanů využil potlačení selského povstání a vynutil si odevzdání starých chodských privilegií, která kromě dvou, pro chody nejvýznamnějších, získal. Od této doby panoval na Chodsku relativní klid, Lamingenovi statky byly dobře obhospodařované a Lamingen začal zasahovat do politiky správy Čech, jelikož byl roku 1688 jmenován jedním z místodržících.¹³⁴

3.5 Chodské povstání 1692–1695

Chodové proti Lamingenovi opět vystoupili v roce 1692, kdy se z Vídně vrátil domažlický hajný Matěj Just, který se dostal do sporu s městem Domažlice a díky známostem získal audienci u císaře. M. Just spor vyhrál a po návratu líčil, jak probíhala audience, jež si nejspíše dosti přibarvil. Chody nejvíce zaujalo jeho líčení, kdy se ho nejvyšší kancléř¹³⁵ při odchodu zeptal a F. Roubík ve své práci popsal událost takto: „*co že dělají Chodové, že se již nehlásí o svá práva – musejí mít dobrého pána*“¹³⁶ Tento výrok vzbudil u Chodů novou naději, že se mohou domáhat svých výsad. Po této zprávě svolal draženovský rychtář Kryštof Hrubý k poradě na svou rychtu zástupce chodských vesnic. Na této schůzce se Chodové rozhodli vyslat poselství k císaři s myšlenkou opětovného usilování o svá privilegia. Členy poselstva, kteří se v roce 1692 vydali na cestu do Vídně, se stal újezdský sedlák Jana Sladký, zvaný Kozina, a tlumačovský David Forst, k nimž se později připojil také výše zmíněný Matěj Just.

Chodové s pomocí M. Justa vyhledali ve Vídni advokáta Wilhelma Strausse, který se rozhodl hájit jejich zájmy, přestože neznal historický kontext tohoto sporu. Podstatou soudní stížnosti bylo obvinění Lamingena, že originální královská privilegia zabral Chodům

¹³² ROUBÍK, František. *Boj chodského lidu*. 1. vyd. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962. s. 91.

¹³³ ROUBÍK, František. *Boj chodského lidu*. 1. vyd. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962. s. 93.

¹³⁴ KOUTNÁ, Jana. *Historie domažlických Chodů*. vyd. 1. Klenčí pod Čerchovem: Obec Klenčí pod Čerchovem, 2000. ISBN 80-238-5703-7, s. 43.

¹³⁵ V úřadu byl v letech 1683–1699 hrabě František Oldřich Kinský

¹³⁶ ROUBÍK, František. *Zápas Chodů za svobodu*. 2. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1939. Stopami věků. s. 66.

násilím, přičemž W. Straussovi odevzdali poslední dva originály, které do této doby skrývali.¹³⁷

W. Strauss, jak známo, skutečně zprostředkoval Chodům audienci u císaře Leopolda a sepsal německy petici, v níž líčil násilné odnětí privilegií Lamingenem a Chodskou věrnost panovníkovi při „ohavné rebelii.“ V Čechách se Lamingen dozvěděl o výpravě Chodů k císaři a urychleně zaslal Leopoldovi zprávu o porušování poslušnosti na svém panství, svolávání tajných schůzek a vybírání peněz na další cesty do Vídně. Tuto zprávu doplnil žádostí, aby byla těmto vzdorovitým sedlákům učiněna přítrž, jelikož hrozí nebezpečí povstání. Zprávy o možném povstání přijal císař s obavami, předal Lamingenovu stížnost místodržícím a nařídil, aby celou věc prošetřili. Císař zároveň připojil výzvu, aby Matěj Just, pokud by se potvrdil jeho podíl na rebelii, byl zatčen.¹³⁸

Chodové, kteří zatím o císařově reakci nebyli zpraveni, se vrátili do Čech velice povzbuzeni a plni naděje. Po vyjasnění postupu císařské kanceláře byla na podzim roku 1692 vyslána do Vídně další výprava, jejímž členem se kromě Jana Sladkého Koziny, Davida Forsta a M. Justa stal také draženovský rychtář Kryštof Hrubý. Situace na Chodsku se díky těmto událostem změnila. Chodové hromadně přestali robotovat a platit dávky, čehož využil Lamingen a požádal císaře o vojsko, které by zasáhlo proti jeho poddaným, a samotná výprava Chodů k císaři byla ve Vídni uvězněna. I přes obavy z povstání reagoval císař vůči svým poddaným velice mírně a v roce 1693 vydal reskript, v němž se podivuje, proč Chodové za ním přicházejí ohledně otázky svých privilegií, a poručil krajským hejtmanům, aby vysvětlili Chodům usnesení z roku 1668. Setkání mezi Chody a krajskými hejtmany¹³⁹ proběhlo na trhanovském zámku, kde nejprve reskript přečetli v němčině a poté ho Chodům řádně vysvětlili. Po této promluvě s hejtmany vystoupil z přihlížejících Jan Sladký Kozina, jenž před davem prohlásil, že jemu osobně císař sdělil, že jejich staré svobody nebyly odebrány.¹⁴⁰

¹³⁷ MAUR, Eduard. *Kozina a Lomikar*. Příloha deníku Svobodné slovo, číslo 20. Praha: nakladatelství Melantrich, 1989. s. 20.

¹³⁸ ROUBÍK, František. *Boj chodského lidu*. 1. vyd. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962. s. 96.

¹³⁹ Krajskými hejtmany, kteří se s Chody na trhanovském zámku setkali byl Matyáš Wunschwitz a Fridrich Hora z Ocelovic.

¹⁴⁰ KOUTNÁ, Jana. *Historie domažlických Chodů*. vyd. 1. Klenčí pod Čerchovem: Obec Klenčí pod Čerchovem, 2000. ISBN 80-238-5703-7, s. 27.

Ani po přečtení císařova rozhodnutí, Chodové nevěřili tomuto usnesení a nadále byli odhodláni bojovat za svá práva. Tato skutečnost vyvrcholila vysláním dalšího poselstva za císařem, v němž ani tentokrát nechyběl Kozina. Nastalou situaci se nepodařilo Lamingenovi, který si třikrát pozval zástupce vesnic na svůj zámek v Trhanově, ani hejtmanům, kteří se snažili ještě dvakrát daný reskript přečíst, vysvětlit, a dokonce předložit Chodům k nahlédnutí originál. Z pramenů vyplývá, že Lamingen v této situaci navrhoval zatknout přední představitele v čele s Janem Kozinou a použít proti vzpurným poddaným vojsko, s čímž souhlasili také hejtmani a stížnost byla předána císaři. Císař se snažil vyřešit situaci smírně, avšak ve Vídni se opět prosadili radikálnější jedinci v čele s J. Kozinou a K. Hrubým, kteří se dožadovali u císaře spravedlnosti. Situace se pro Chody změnila 12. května, kdy císař rozhodl, aby byla na Pražský hrad pozvána vrchnost a představitel Chodů s plnou mocí. Zde měl místodržící anulovat chodská privilegia a přinutit delegáty přísahat věrnost pod výhružkou vojenského zásahu.¹⁴¹

Krajští hejtmani se ještě 11. června naposled pokusili přemluvit Chody k poslušnosti vůči Lamingenovi, avšak ti to odmítli a téhož dne vyslali své představitele do Prahy. Chodská delegace, v níž se nacházeli J. Kozina, K. Hrubý, Adam Ecl, dále újezdský rychtář Jiří Syka, mrákovský rychtář Lorenc Němec, chodovský rychtář Jiří Peč, a sedláci Jakub Brychta a Wolf Buršík, dorazila do Prahy 18. června, avšak místo očekávaného uznání svých privilegií byla v jejich přítomnosti originální chodská privilegia, zabavena Lamingenem roku 1680, formálně zrušena ustřížením pečeti.¹⁴² Trojce delegátů W. Buršík, K. Hrubý a A. Ecl se ihned po události vydala spravít Chody o císařském rozhodnutí.¹⁴³

Situace se na Chodsku se stále zhoršovala, a to převážně po incidentu z 20. června, kdy krajští hejtmani našli dopisy od právníka W. Strausse, které by byly ve sporu použity proti Chodům. Tímto úkolem byl pověřen Lamingenům hejtman z Kouta Koš, který nejprve tyto dopisy našel u draženovského rychtáře Hrubého a poté v Újezdě u chodského písaře Adama Podestata. Během tohoto incidentu se spojili sedláci z Draženova a Újezda, kteří obklíčili

¹⁴¹ MAUR, Eduard. *Kozina a Lomikar*. Příloha deníku Svobodné slovo, číslo 20. Praha: nakladatelství Melantrich, 1989. s. 22.

¹⁴² V literárním zpracování se setkáváme s roztržením privilegií, což je ve skutečnosti zcela vyloučeno, jelikož se privilegia psala na pergamen. Ve skutečnosti k anulování listiny sloužilo odstřížení pečeti, z pergamenu byl seškrabán nožem nebo pemzou text a následně byl pergamen přepsán aktuálním textem.

¹⁴³ ROUBÍK, František. *Zápas Chodů za svobodu*. 2. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1939. Stopami věků. s. 76.

Koš a jeho družinu. Koš, který se zachránil útekem, spravil o této události krajské hejtmany, požadoval po nich okamžité potlačení tohoto odboje.¹⁴⁴

Literatura uvádí, že z rozkazu místodržících bylo 23. června pět chodských vyslanců v Praze zadrženo, Hrubý, A. Ecl a Buršík měli být zadrženi v Plzni. Současně místodržící spustili konkrétní přípravy na vojenský zásah proti vzpurným Chodům, jehož se mělo účastnit 50 vojáků z pražské posádky, 80 mušketýrů z Chebu, dragouni z Podbrdsk a Žatecka. Do čela vojenské výpravy se postavil krajský hejtman Fridrich Hora z Ocelovic, jehož hlavním úkolem bylo zadržet vůdce povstání a uvěznit je v Plzni. Zbylí představitelé povstání měli být donuceni podepsat poslušnost, věrnost a konání roboty vrchnosti podle patentu z roku 1680. Když 1. července dorazili tři chodští vyslanci z Prahy s rozhodnutím císaře, veškerá naděje Chodů na uznání svých privilegií pohasla.¹⁴⁵

3.6 Závěrečná fáze chodského povstání

Císařská armáda se pod vedením F. Hory vydala na začátku července potrestat chodské vesnice a 6. července zaútočili na vsi Újezd, Chodov, Draženov, Postřekov a Klenčí. Sedláci si uvědomovali, že se takové síle nemohou bránit, a na příkaz hejtmána F. Hory zatkli vojáci 72 sedláků a uvěznili je v Domažlicích. Řada sedláků z těchto obcí nečekala na příchod vojska a společně s rodinami utekli do okolních lesů, kde se společně se svým dobytkem začali skrývat. F. Hora se všechny uvězněné sedláky pokoušel donutit k složení slibu poslušnosti, ale neúspěšně. J. Koutná uvádí ve svém díle znění zprávy, kterou zaslal Hora místodržícím: *„třebaže jsou stále tvrdí jako pařezy, jsouce štváni svými vůdci, vídeňskými vyslanci a hlavně ženami, jež jsou ještě tvrdohlavější než jejich muži, které stále popuzují k vytrvalosti.“*¹⁴⁶

F. Hora z Ocelovic si vyžádal od okolních panství strážit chodské hranice, aby vzbouřenci ukrytí v lesích neuprchli a doufal, že hlad a blížící se žně vyžene chodské sedláky. Tato domněnka byla správná a již ve dnech 13. – 14. července se k němu dostavili sedláci z Mrákova, Klíčova, Tlumačova, Draženova, Klenčí a újezdský Adam Podestát, kteří před ním přísahali věrnost vrchnosti. Avšak i nadále se na Chodsku nacházely „vzpurné“ vesnice,

¹⁴⁴ ROUBÍK, František. *Dějiny Chodů u Domažlic*. František Roubík. Praha: Ministerstva vnitra Republiky Československé, 1931. s. 418.

¹⁴⁵ ROUBÍK, František. *Boj chodského lidu*. 1. vyd. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962. s. 106.

¹⁴⁶ KOUTNÁ, Jana. *Historie domažlických Chodů*. vyd. 1. Klenčí pod Čerchovem: Obec Klenčí pod Čerchovem, 2000. ISBN 80-238-5703-7, s. 30.

Pocinovice a Lhota, které díky své vzdálenosti od ostatních vsí nepocítily vojenské represe. Hora vyslal do Pocinovic armádu, která ves obklíčila a snažila se zadržet rebely. Část rebelů se snažila prorazit obklíčení na koních, při tomto pokusu byl smrtelně raněn jeden z Chodů. Již následující den se vzdali i sedláci ze Lhoty a veškerou vinu svalovali na Forsta, Kozinu a Hrubého.¹⁴⁷ Odpor Chodů byl potlačením posledních nepokojů zlomen a 17. července se představitelé všech chodských obcí dostavili do Trhanova na zámek, kde přísahali poslušnost a přijali robotní povinnost podle patentu z roku 1680.

V Praze se během těchto událostí odehrávalo poslední jednání chodského sporu, kdy představitelé vyšetřovací komise apelačního soudu rozhodli o rozsudku pro hlavní představitele povstání. Podle prvotního rozhodnutí se měli tři vůdci odboje podrobit roku nucených prací na pevnostních stavbách. Tento rozsudek byl založen na skutečnosti, že se Chodové odvolávali na privilegia, jejichž zrušení jim vlastně nebylo sděleno, a také na tom, že proti vojsku nevystoupili se zbraněmi. Proti tomuto postupu se však postavil Lamingen. Chtěl za pomoci nejvyšších trestů exemplárně potrestat vůdce odporu v čele s Janem Sladkým Kozinou, a tím zastrašit ostatní Chody a zamezit následným rebeliím. Dále požadoval, aby byli A. Ecl s Davidem Forstem postaveni po tři dny na pranýř a následně vypovězeni ze země a dalších dvanáct Chodů, aby bylo odsouzeno k nuceným pracím.¹⁴⁸

O konečném rozsudku rozhodl císař, který zmírnil Lamingenovu žádost s tím, že bude popraven exemplárně pouze jeden z dvojice Hrubý Kozina. Jelikož Kryštof Hrubí zemřel ve vězení, rozhodla vyšetřovací komise o popravě Koziny, jelikož byl podle nich nejnebezpečnější díky své výmluvnosti. Samotný rozsudek byl vykonán na plzeňském popravišti za přítomnosti zástupců Chodů v Plzni dne 28. listopadu 1695.¹⁴⁹

Pro samotnou Kozinovu popravu jsou důležitá a také známá jeho poslední slova, která podle hlavního popularizátora místní historie, Aloise Jiráska, pronesl na oprátce směrem k Wolfu Maxmiliánu Lamingenovi. Ovšem historicky ověřitelný doklad Kozinových slov „*Lomikare, Lomikare, do roka a do dne zvu tě na Boží súd*“ v písemných pramenech té doby zcela chybí. Je dost nepravděpodobné, že by přítomní krajští hejtmané o této ukázce posledního vzdoru Koziny neposlali zprávu místodržícím. Zmínku o Božím soudu nezapsal

¹⁴⁷ ROUBÍK, František. *Boj chodského lidu*. 1. vyd. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962. s. 109.

¹⁴⁸ ROUBÍK, František. *Dějiny Chodů u Domažlic*. František Roubík. Praha: Ministerstva vnitra Republiky Československé, 1931. s. 451.

¹⁴⁹ MAUR, Eduard. *Kozina a Lomikar*. Příloha deníku Svobodné slovo, číslo 20. Praha: nakladatelství Melantrich, 1989. s. 22.

ani domažlický kronikář, který zapisoval do pamětní knihy smrt Wolfa Maxmiliána Lamingena, jenž zemřel 2. listopadu 1696 na mrtvici během hostiny. Jeho tělo bylo pohřbeno v kostele svatého Martina v Klenčí pod Čerchovem. V následujícím roce prodala vdova po Lamingenovi panství Stadionům.¹⁵⁰

4 Specifika osvobození Domažlic

Pro relativně malý region ve středu Evropy se ukázaly být velmi významné události mezinárodní diplomacie. S očekávaným koncem války se na Jaltě setkali nevyšší představitelé SSSR, USA a Velké Británie. Na tomto jednání byla stanovena linie setkání při postupu spojeneckých vojsk v Evropě. Demarkační linie na území Čech měla podle původních jednání kopírovat hranici Československa, ale na základě dobrého vývoje na západní frontě a rychlého postupu vojsk USA došlo k posunu hranice setkání na linii Kraslice – Karlovy Vary – Plzeň – České Budějovice.¹⁵¹

4.1 Postup amerických jednotek

Na jaře 1945 západní fronta přibližovala k československým hranicím. Následkem této skutečnosti byly rozsáhlé přesuny jednotek Wehrmachtu, kdy se na území Chodska stahovaly především ustupující německé jednotky skupiny armád Mitte. Vrchní velení této zatím téměř nedotčené armádní skupiny pod vedením polního maršála Schörnera si vybralo obec Mrákov jako svůj štáb, ze kterého zajišťovalo obranu západní hranice. Hlavní německá obrana však byla směřována do strategicky důležitého prostoru Všerubský průsmyk – Folmava.¹⁵²

Úkolem zaútočit na toto území byl pověřen generál George Patton a jeho 3. US armáda. G. Patton zprvu narážel pouze na sporadický odpor nepřátelských jednotek, avšak v blízkosti československé hranice se setkal s organizovanou obranou, při níž byly oslabené divize Wehrmachtu a jednotky SS doplněny o 11. tankovou divizi.¹⁵³ První střet mezi těmito

¹⁵⁰ KOUTNÁ, Jana. *Historie domažlických Chodů*. vyd. 1. Klenčí pod Čerchovem: Obec Klenčí pod Čerchovem, 2000. ISBN 80-238-5703-7, s. 32.

¹⁵¹ Osvobození českého území americkou armádou. Dostupné z URL: <<https://www.aic.cz/osvobozeni/americka-vojska-v-cechach/demarkacni-linie/>> [cit. 2021-06-17]. [online].

¹⁵² ROUČKA, Zdeněk. *--a přinesli nám svobodu = --and along came freedom*. 1. vyd. Plzeň : ZR & T Plzeň, 2005. ISBN 80-239-4702-8

¹⁵³ 11. tanková divize utrpěla značné ztráty na východní frontě, z nichž se jela rehabilitovat do jižní Francie. Tanková divize se stala významnou součástí 7. německé armády. V určité chvíli spojenecké velení uvažovalo,

jednotkami proběhl na severozápadním úseku domažlické fronty, kde se bojovalo o osady a obce Pleš (Plöb), Václav (Wenzelsdorf), Lučina (Grafenried). Další několikadenní tvrdé boje probíhali v oblasti Furt in Wald a Waldmünchen Balcar ve svém díle: *„Americké prameny uvádějí, že se zde jednotky 90. US pěší divize střetly s tvrdým odporem jednotek SS, zatímco německé prameny uvádějí, pouze přítomnost příslušníků 11. tankové divize Wehrmacht.“*¹⁵⁴

30. dubna 1945 byla i přes silný německý odpor osvobozena obec Capartice, dále Česká Kubice, avšak další postup americké armády směrem k obci Babylon zastavila německá armáda. Následující den ráno 1. května dělili americké jednotky pouhé dva kilometry od chodských obcí Chodov a Klenčí, ze kterých se pod dělostřeleckou palbou stahovaly německé jednotky, které během ústupu vyhodily do vzduchu sochu Jindřicha Šimona Baara. Těžké boje a bombardování probíhaly až do 3. května o Všeruby, ve kterých nechal německý starosta vyvěsit bílé prapory jako důkaz odchodu německých jednotek.¹⁵⁵ V ranních hodinách 4. května se se u postavení jednoho amerického praporu objevilo německé vozidlo ze štábu zastupujícího velitele 11. německé tankové divize¹⁵⁶ s bílou vlajkou. Pověření parlamentáři major Voigtmann a poručík Knorr společně se dvěma překladateli, požádali překvapené americké vojáky o rozhovor s hodnostně nejvyšším důstojníkem, kterému mají předat návrh kapitulace. Oba byli posazeni do džípů a se zavázanýma očima byli odvezeni do Chamu na velitelství divize, kde předali dopis generálu Earnstovi a předali návrh kapitulacních podmínek sboru 11. tankové divize. Američané po podmínky jedné změny, týkající se odchodu německých vojsk s kapitulací souhlasila.¹⁵⁷

4.2 Letecké bitvy nad Chodskem

Se vznikem protektorátu Čechy a Morava obsadily jednotky Luftwaffe veškerá letiště na území západních Čech. Postupně zde nacisté vytvořili síť leteckých škol společně s řadou plachtařských odborů pod záštitou Hitlerjugend. Němci nejprve ovládali vzdušný prostor

zda tato jednotka stále existuje, avšak divize dostala své přezdívce „Strašidelná divize“, která se objeví na místech, kde je nikdo nečekal. Samotný emblém strašidla byl typický pro jejich obrněné stoje.

¹⁵⁴ BALCAR, Bohuslav. Situace na bojovém úseku Domažlicko. In *Hvězdy a pruhy nad Chodskem*. BALCAR Bohuslav. 1. vyd. Kdyně: RB Print, 2010. ISBN 978-80-254-6865-4. s. 27–28.

¹⁵⁵ MAREK, Jindřich. Šeříkový sólokapr: příběhy spojeneckých novinářů a vojáků z května 1945. 1. vyd. Cheb: Svět křídél, 2002. ISBN 80-85280-81-7 s. 142.

¹⁵⁶ Zastupující velitel generál Wend von Wietersheim se přesunul se štábem z Mrákova do Švihova

¹⁵⁷ BALCAR, Bohuslav. Situace na bojovém úseku Domažlicko. In *Hvězdy a pruhy nad Chodskem*. BALCAR Bohuslav. 1. vyd. Kdyně: RB Print, 2010. ISBN 978-80-254-6865-4. s. 30–31.

nad Evropou, avšak postupně se spojenecké jednotky dostávaly nad okupované území, což mělo za následek řadu leteckých bitev v oblasti Chodska. 22. února 1944 se nad Horšovskotýnském územím objevila formace amerických bombardérů z uskupení „Patnácté letecké,“ z nichž jeden letoun po krátkém boji havaroval mezi vesnicemi Šlovice a Bukovec. Během tohoto roku začali spojenci čím dál častěji nasazovat do bojů nad okupovaným územím stíhací a bitevní letouny, které s blížícím se koncem války zcela ovládaly vzdušný prostor nad Chodskem.¹⁵⁸ Spojeneční piloti během pozorovacích letů objevili v Klenčí pod Čerchovem německou vojenskou kolonu, místní starosta Macek byl vyzván ke kapitulaci, avšak odmítl, proto 26. dubna 1945 spojeneční piloti tuto obec vybombardovali, Roučka ve svém díle uvádí: *„Když se tak nestalo ve stanovené lhůtě, bylo Klenčí v předvečer 26. dubna napadeno osmi stíhacími letadly a bombardováno zápalnými trhacími bombami. Z celkového počtu 320 domů byla zničena téměř polovina. Oheň hořících stavení tehdy ozářil celý kraj.“* Téhož dne se spojenci zaměřily také na nedaleký Holýšov, odkud byla odvážena munice z nedaleké muničky. 30. dubna 1945 se americké jednotky zaměřily na kolonu německých vozidel jedoucích od Klenčí k Trhanovu, při tomto útoku zahynul poslední americký stíhač bojující na evropské frontě.¹⁵⁹¹⁶⁰

4.3 Lesní bitva pod Čerchovem

S blížícím se koncem války byla situace na Chodsku velice vážná. V době, kdy řada demoralizovaných jednotek Wehrmachtu opouštěla svá postavení, se do této oblasti stáhly z Tachovska ustupující jednotky obrněné divize SS. Tyto jednotky nutili příslušníky Wehrmachtu zaujímat nová obranná postavení, což mělo za následek řadu střetů mezi příslušníky SS a německými brannými silami. Jeden ze střetů proběhl na svazích Čerchova a Malinské hory, kde jednotky SS pověsili za dezerci řadu vojáků Wehrmachtu.¹⁶¹

30. dubna 1945 se americké jednotky zahájily postup do Čech po komunikaci Waldmünchen – Lísková – Klenčí pod Čerchovem – Domažlice. Při postupu mezi Lískovou a Caparticemi

¹⁵⁸ FOUĐ, Karel. Letecká válka nad Domažlickem. In *Hvězdy a pruhy nad Chodskem*. BALCAR Bohuslav. 1. vyd. Kdyně : RB Print, 2010. ISBN 978-80-254-6865-4. s. 96–100.

¹⁵⁹ Pilot Virgil Paul Kirkham se narodil 27. listopadu 1924 v Troutdale ve státě Oregon. V únoru 1943 se stal příslušníkem 377. fighter Squadron 362. Fighter Group, která vznikla v roce 1943 a v témže roce se jednotka dostala do Velké Británie, kde se stala součástí „Devátí letecké,“ která ke konci války operovala nad územím západních Čech.

¹⁶⁰ FOUĐ, Karel. Letecká válka nad Domažlickem. In *Hvězdy a pruhy nad Chodskem*. BALCAR Bohuslav. 1. vyd. Kdyně : RB Print, 2010.. ISBN 978-80-254-6865-4. s. 101–110.

¹⁶¹ ROUČKA, Zdeněk. *--a přinesli nám svobodu = --and along came freedom*. 1. vyd. Plzeň : ZR & T Plzeň, 2005. ISBN 80-239-4702-8

se jejich postup zpomalil, jelikož okolního hustě zalesněného terénu využili nacistické jednotky, které zde zbudovaly řadu zátarasů z pokácených stromů (v literatuře se uvádí až 8.000) a krytých palebných postavení u obce Černá Řeka. Americké jednotky se dostaly v této oblasti pod silnou nepřátelskou palbu a přišli o šest vojáků a dva tanky typu Sherman. První tank byl zasažen třemi dělostřeleckými granáty, druhý tank nejprve dostal zásah do pásu a po dalších dvou zásazích zůstal zcela paralyzován, třetí tank se po zásahu dokázal skrýt v lese. Americké pěchotě se podařilo během bitvy vyřadit pomocí bazuk německé samohybné houfnice, avšak nepřátelé pokračovali v minometné palbě do lesů okolo silnice, kudy se postupovaly pěší jednotky.¹⁶²

Večer téhož dne se 2. a 3. prapor 358. pěšího pluku dosáhl důležitého postavení, jelikož se dokázal dostat na vrcholky pohraničních hor v Caparticích a na Čerchov. Sousední 3. prapor dobyl během těchto bojů obec Kubici.¹⁶³

4.4 Osvobození Domažlic

Letecké přelety na jaře 1945 nabraly i nad Domažlicemi na intenzitě a město samotné se stalo několikrát terčem leteckého útoku. Kromě přeletů amerických letadel se Domažlice staly místem kudy proudily pochody smrti, zajatců a vězňů z koncentračních táborů, jelikož veškeré železniční trasy byly zničeny spojeneckými nálety. Jedním nich byl pochod z ženského tábora Flossenbürgu, který Domažlicemi prošel ve třech skupinách mezi 23. a 24. dubnem. Pamětník Vrba ve svém díle uvádí: „... byl již hlášen třetí, který byl nejzbedovanější. To už nebyly lidské postavy, nýbrž hladem potácející se stíny. Ale také trpělivost obyvatelstva došla ke krajní mezi a praskla. Co se nyní dělo., nelze vypsati. Poněvadž přinesené zásoby již docházely, odváděli si lidé hnané vězeňkyně bez ostychu domů, aby je tam nasýtili, Pozdějším sčítáním bylo zjištěno, že tak zůstalo více než čtyři sta obětí německé surovosti poschováno po domech v městě. – Toť se rozumí, že to vyvolalo odpor strážného doprovodu, který užil zbraní a vystřelil na náměstí několik ran do vzduchu. Bylo-li třeba ještě něčeho, aby pozdvižení vybuchlo plnou silou, stalo se tak právě těmito nerozmyšlenými výstřely. Lidé se postavili s holýma rukama i proti zbraním.“¹⁶⁴

¹⁶² DRBAL, Martin. Lesní bitva pod Čerchovem. In Hvězdy a pruhy nad Chodskem. BALCAR Bohuslav. 1. vyd. Kdyně : RB Print, 2010. ISBN 978-80-254-6865-4. s. 60–62.

¹⁶³ MAREK, Jindřich. Šeříkovy sólokapr: příběhy spojeneckých novinářů a vojáků z května 1945. 1. vyd. Cheb: Svět křídel, 2002. ISBN 80-85280-81-7 s. 141–142.

¹⁶⁴ VRBA, Jan. 1889-1961. Chodský bílý týden : pamětní záznamy : psáno v letech 1945-1946. 1. vyd. Domažlice : Resonance, 2001. ISBN 80-902812-2-2. s. 38..

S blížícími se spojeneckými vojsky se ve dnech 27. a 28. dubna setkal německý okresní hejtman a tamější vojenský velitel s českým zastupitelstvem a dohodli se na tom, že Němci nebudou Domažlice hájit. Obě strany se dohodly, na odsunu německé armády a vyvěšení bílých praporů, aby se město ochránilo před americkým útokem, což se skutečně stalo při dopadu prvních granátů 28. dubna. Společně s touto událostí odzbrojili čeští skauti stráž skladu se zbraněmi a německou policejní stanicí, ale ustupující jednotky SS přinutily vše vrátit, avšak se nikomu z obyvatel nic nestalo.¹⁶⁵

4. května se na věži v Hrádku objevila československá vlajka, společně s tím německé jednotky projížděly chodskými vesnicemi na předem určený místa jejich kapitulace a poslední německé jednotky opustili domažlické kasárny v noci na 5. května. Tyto události vzbudily vlnu nadšení a Domažličtí obyvatelé se 5. května shromáždili na náměstí, kde čekali na první osvoboditele. První jednotkou, která před třináctou hodinou došla od Chodského hradu na náměstí byla 2. pěší divize, jež postupovala od Stráže a Nevolic následované dalšími jednotkami, které postupovali od Havlovic. Domažlice osvobodily oddíly kapitána Freda Hirrese a poručíka Roberta Gillberta z 38. pěšího pluku.¹⁶⁶

¹⁶⁵Krystlík T. protektorátní odboj Dostupné z URL:<<http://www.cs-magazin.com/index.php?a=a2007071027>> [cit. 2021-06-23]. [online].

¹⁶⁶ ROUČKA, Zdeněk. 1958-. --a přinesli nám svobodu = --and along came freedom. 1. vyd. Plzeň : ZR & T Plzeň, 2005. ISBN 80-239-4702-8

5 Didaktické aplikace

5.1 Jak se stát pravěkým zemědělcem

Tato aktivita je zaměřena na upevnění znalostí o výrobě keramiky a uchovávání potravy pravěkých lidí a na rozvoji manuálních schopností s rámci mezipředmětových vztahů s pracovní a výtvarnou výchovou.

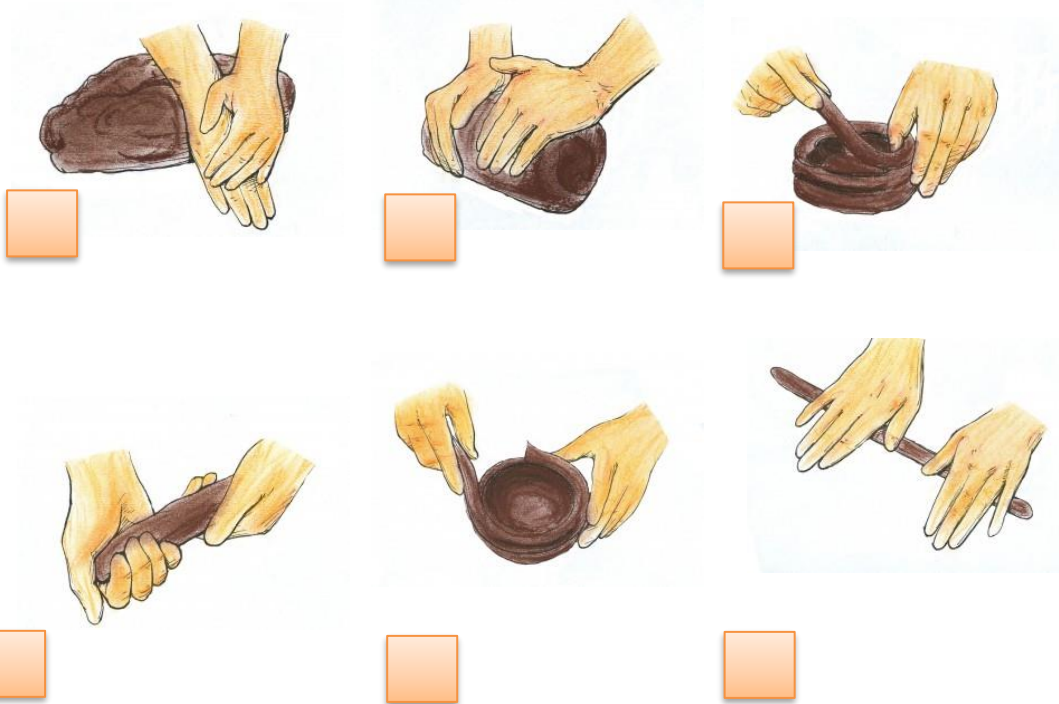
<u>Název</u>	Jak se stát pravěkým zemědělcem
<u>Cíle</u>	žák charakterizuje důležitost pravěké keramiky žák popíše práci archeologů žák vyrobí a vyzdobí neolitickou keramiku
<u>Klíčové kompetence</u>	pracovní – žáci vytvoří keramickou nádobu, za pomoci rychleschnoucí hmoty; k učení – žáci si osvojují důležitost keramiky pro pravěké lidi, díky uchovávání surovin; k řešení problému – žáci mají za úkol nalézt předměty, které mohl použít pravěký zemědělec a pomocí toho vyzdobit nádobu
<u>Didaktické prostředky</u>	rychleschnoucí hlína, předměty nalezené v okolí, lopata, rychleschnoucí lepidlo, kladívko

Úkolem žáků je vytvořit keramické nádoby, které slouží k uchování potravy. Učitel žáky rozdělí do čtyř skupin a každé rozdá rychleschnoucí hlínu. Každá skupina vytvoří svou

nádoby a vyzdobí ji podle různých neolitických dekorů (voluta, vpichy, kanely a vlastní vzor). Po zaschnutí nádoby jí učitel řízeně rozbije. K tomuto účelu vyryje do nádoby křížek a následně do ní klepne, díky čemuž se nádoba nerozpadne na malinké střepy. Tyto střepy učitel promíchá a následně je na školní zahradě zahrabe do země. Následující hodinu vezme učitel žáky na zahradu, kde si žáci vyzkouší práci archeologů. Jejich úkolem je odkrýt střepy, roztřídit je, umýt a následně je za pomoci rychleschnoucího lepidla slepit do původního tvaru. V tomto případě budou žáci pracovat v původní skupině a každá skupina bude skládat nádobu, kterou sama nevytvářela.

Badatelský list

1) Seřad'te postup výroby nádoby v době pravěku

2) Když máš vyrobenou nádobu, napiš nejméně 5 věcí, které bys do ní uložil a vysvětli proč.

3) Jako archeolog zkoumáš pravěké naleziště, popiš, jak jsi postupoval během vykopávek a co jsi dále s nalezenými artefakty zacházel.

4) Jakými způsoby pravěcí lidé zdobili keramiku? Uved' alespoň 3 příklady.

5.2 Mohyla bojovníka

Tato aktivita je zaměřena na upevnění znalostí týkajících se pohřbívání lidí v době bronzové. Dále se zaměřuje na pochopení náboženského života pravěkých lidí, společně s představou o posmrtném životě v této době.

<u>Název</u>	Mohyla bojovníka
<u>Cíle</u>	žák dokáže popsat pohřební výbavu pravěkých lidí žák vybaví mohylu pravěkého člověka žák vyrobí pravěké předměty
<u>Klíčové kompetence</u>	sociální – žáci spolupracují na výstavbě a naplnění mohyly milodary; k učení – žáci si osvojují znalosti týkající se tvorby mohyly a uchování významného bojovníka; k řešení problému – žáci na základě dostupných předmětů dokážou vytvořit a naplnit mohylu bojovníka
<u>Didaktické prostředky</u>	kamenný komplex s mohylou v Těšovicích u Srbic, dřevo, kameny, model člověka, dary do mohyly, papír, pastelky

Úkolem této aktivity je vytvořit si představu o pohřebním ritu pravěkých lidí. Učitel podnikne se třídou návštěvu kamenného komplexu v Těšovicích u Srbic. Komplex si nejprve třída projde, prohlédnou si a pojmenují zdejší předměty – menhiry, dolmeny, kromlechy, sluneční hodiny apod. Učitel žáky zavede k mohyle, kde žákům zadá úkol popsat, do jakého

období lidského vývoje mohyly spadají, k čemu sloužily, jak se stavěly a co do nich patřilo. Žáci se následně rozdělí do dvou skupin. První skupina má za úkol sehnat a nanosit materiály na stavbu mohyly (tyto materiály jsou po domluvě s vlastníky komplexu nedaleko připraveny) a druhá má za úkoly nejít, vyrobit, či připravit předměty, které dají jako milodary do mohyly. Po přípravě těchto předmětů, mají žáci za úkol pomocí pastelek nakreslit, co by vložili do mohly – věci denní potřeby, meč, dýku, břitvu, náramek, šperky. Následně žáci začnou vyplňovat mohylu milodary a postupně ji zakrývat.

5.3 Prehistorická abeceda

Tato aktivita je zaměřena na upevnění látky týkající se období pravěku, a to na základě abecedy

<u>Název</u>	Historická abeceda
<u>Cíle</u>	žák zpřehlední pravěký vývoj žák uvede a vysvětlí pojmy spojené s pravěkem žák charakterizuje vývoj pravěké společnosti
<u>Klíčové kompetence</u>	k řešení problému – žák vymýšlí pojmy k jednotlivým; k učení – žák získává a upevňuje znalosti z období pravěku; komunikativní – žák vysvětluje, proč napsal vybraná slova
<u>Didaktické prostředky</u>	papír, tužka, sešit, mobilní telefon

Úkolem této aktivity je fixovat pojmy spojené s prehistorií. Učitel napíše do dvou sloupců na tabuli abecedu. Žáci mají za úkol napsat ke každému písmenu abecedy pojem týkající se pravěku. U problémovějších písmen smí žáci použít sešit, popřípadě mobilní telefon a vyhledat příslušný pojem. Po uplynutí určitého času nastává kontrola vyplněných pojmů s tou podmínkou, že žák musí vysvětlit, proč daný pojem napsal, učitel se následně pokládá doplňující otázky.

Příklad:

A – Australopithecus, archeologie, astronomie; B – Bójové, bronz; C – cín; D – domestikace, dinosaurus; E – equites, etážová nádoba; F – futhark, fortifikace; G – glaciál, Galie; H – hominizace, hradiště; I – interglaciál, idol; J – jeskyně, jehly; K – Karpaty, keramika; L – luštěniny, luk; M – mamut, mohyla; N – neandrtálec, neolit; O – oppidum, oštěp; P – Pangea, prvohory, pes; Q – Quetzalcoatlus; R – runy, rondel; S – sapientace, sekeromlat, T – Trilobit, Tyrannosaurus Rex; U – Ultrasaurus, urbánní; V – Venuše, veleještěr; W – Willendorf; X – Xenoceraptos; Z – zemědělství, ztracená forma

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

K

L

M

N

O

P

R

S

T

U

V

W

Y

Z

5.4 Hádej, kdo jsem

Tato aktivita je zaměřena na upevnění látky spojené s významnými osobami husitských válek, dále rozvíjí spolupráci ve skupině a schopnost vhodně formulovat otázky.

<u>Název</u>	Hádej, kdo jsem
<u>Cíle</u>	žák pojmenuje významné osobnosti husitské doby žák charakterizuje jednotlivé osoby žák zasadí osoby husitských válek do kontextu doby
<u>Klíčové kompetence</u>	k řešení problému – žák pomocí kladení otázek přichází na historickou osobu spojenou s husitskými válkami; komunikativní – žáci pracují ve skupinách po čtyřech jedincích; občanská – žáci uvedou významné osobnosti spojené s územím Chodska
<u>Didaktické prostředky</u>	lístečky se jmény vybraných osob: Zdeněk z Držtky, Giuliano Cesarini, Prokop Holý, Bohuslav ze Švamberka, Fridrich Braniborský aj.

Úkolem této aktivity je schopnost vhodného kladení otázek a upevnění látky týkající se husitských osobností. Učitel rozdělí žáky do skupin po čtyřech členech a následně každému rozdá kartičku se jménem osoby, která má spojitost s Chodskem a husitskými válkami. Žáci si připevní kartičky na čelo, s tím, že žádný z nich nezná osobu, kterou představuje. Na pokyn učitele se začínají žáci zjišťovat, koho představují. Ostatní žáci ve skupině odpovídají

na otázky pouze ANO x NE, v případě, že žák nedokáže na osobu přijít, ostatní žáci mu odpoví podrobněji, avšak nikdo nesmí prozradit jeho jméno.

Zdeněk z Drštky

GIULIANO CESARINI

PROKOP HOLÝ

Bohuslav ze Švamberka

5.5 Husito nezlob se!

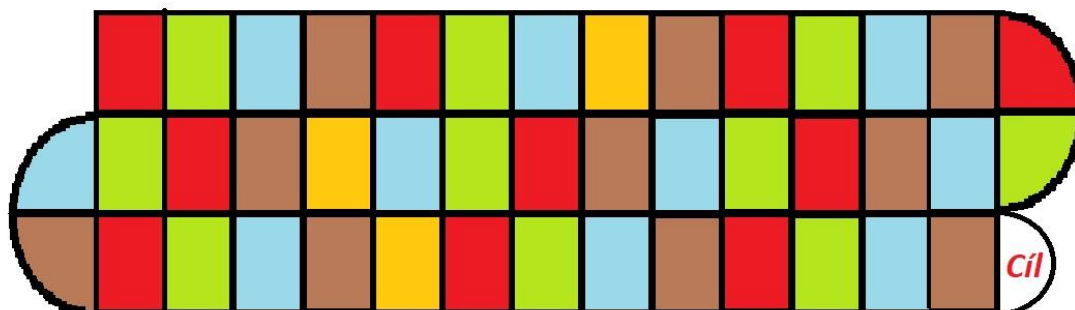
Tato didaktická hra slouží k fixaci husitských válek, dále slouží k práci ve skupině, rozvíjí schopnost rychlého myšlení při práci ve stresových podmínkách spojených s odpovědí na otázku během krátkého časového úseku.

<u>Název</u>	Husito nezlob se!
<u>Cíle</u>	žák charakterizuje ikonické předměty husitských válek žák uvede významné osoby husitských válek žák popíše důležité mezníky války
<u>Klíčové kompetence</u>	k učení – žák získává a upevňuje znalosti z období husitských válek; komunikativní – žáci odpovídají na předložené otázky; sociální – žáci hrají didaktickou hru ve skupině
<u>Didaktické prostředky</u>	hrací plán, figurky, kostky, stopky, barevně rozlišené kartičky s otázkami

Úkolem této didaktické aktivity je upevnění látky spojené s husitskými válkami. Učitel žáky rozdělí do skupin po čtyřech. Každému dá jednu figurku, hrací plán a kartičky s otázkami. Žáci losem určí, kdo začne pohybovat svou figurkou, poté se pokračuje na hracím plánu proti směru hodinových ručiček. První žák si losuje kartičku, v tomto okamžiku další člen spouští stopky, žák si otázku přečte a následně na ní odpovídá. Pokud odpoví správně, hází kostkou a postupuje na hracím poli o tolik políček, kolik je na kostce. Pokud neodpoví

správně, zůstává na políčku a losuje si další hráč. Hra končí v momentě, kdy některý z hráčů dojde do cíle.

Jednotlivá políčka na hracím plánu jsou rozlišena barevně, každá barva znamená jiný druh otázek – kartiček. Otázky na kartičkách odpovídají čtyřem barevně odlišeným tématům: **zbraně, významné události, osobnosti a husitské symboly**. Na hracím poli se dále nachází zlatá záchranná políčka „vozová hradba.“ Po postoupení na toto políčko obdrží žák kartičku se symbolem vozu, tato kartička slouží jako nápověda. V případě, že žák, nezná odpověď na vylosovanou otázku a vlastní kartičku „vozová hradba,“ může ji použít jako záchranu. V případě, že jí žák bude chtít použít se stopuje čas a učitel žáka pomocí nápovědy navede ke správné odpovědi.

Jak se označovali bojovníci (často děti), jejichž hlavní zbraní byl prak?

Čím byla unikátní bitva u Domažlic?

Který vojevůdce převzal velení nad husity po smrti Jana Žižky?

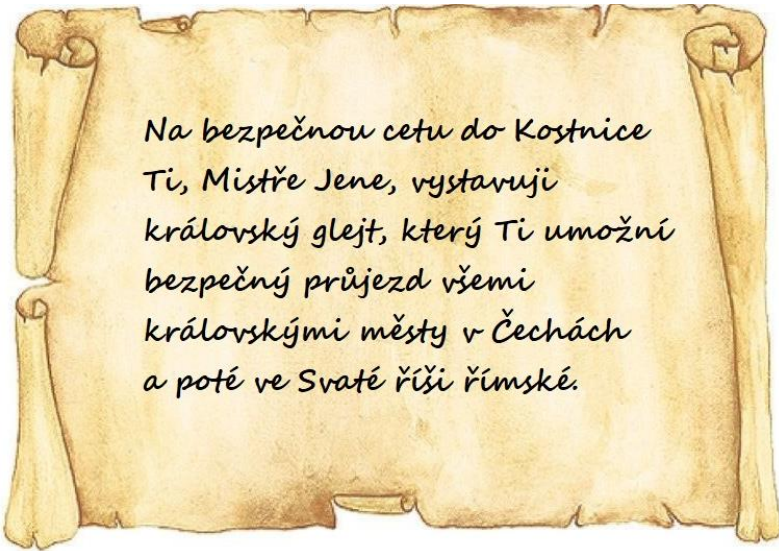

5.6 Nedoručené depeše

Tato aktivita je zaměřena na fixaci látky spojené s rozvojem logického myšlení.

<u>Název</u>	Nedoručené depeše
<u>Cíle</u>	žák zpřehlední průběh husitských válek žák zasadí do kontextu jednotlivé postavy husitských válek žák uvede spojitosti mezi jednotlivými událostmi a historickými událostmi
<u>Klíčové kompetence</u>	k učení – žáci upevňují znalosti husitské doby; k řešení problému – žáci na základě textu určí kdo a komu zaslal depeši; komunikativní – žáci argumentují své řešení
<u>Didaktické prostředky</u>	nedoručené depeše

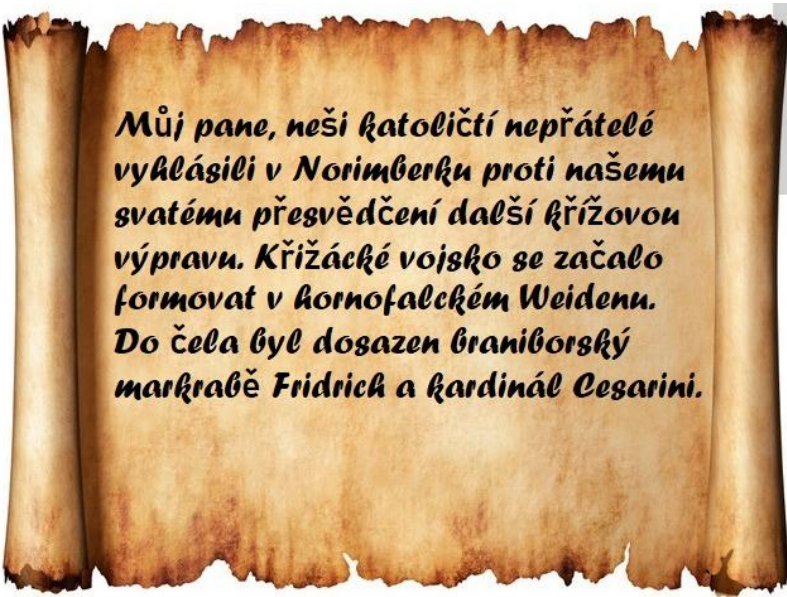
Učitel navodí téma: „V krčmě se objevil posel, který se potřeboval osvěžit. Po krátkém odpočinku se vydal na cestu, ale nevšiml si, že během toho mu někdo ukradl depeše, které měl doručit. Tyto depeše se nám od zlodějů podařilo získat a tvým úkolem je, přijít na to, kdo je psal a komu mají být doručeny.“ V této chvíli rozdá učitel žákům depeše a jejich úkolem je buď samotným nebo ve dvojicích zjistit adresáta a příjemce depeší.

A scroll with text, featuring a light brown, aged paper texture and rolled-up ends on the left and right sides.

*Na bezpečnou cestu do Kostnice
Ti, Mistře Jene, vystavuji
královský glejt, který Ti umožní
bezpečný průjezd všemi
královskými městy v Čechách
a poté ve Svaté říši římské.*

A scroll with text, featuring a light brown, aged paper texture and rolled-up ends on the left and right sides.

*Králi! Zasílám Ti důležité zprávy!
Naši nepřátelé jsou poraženi
v bitvě nedaleko vsi Lipany.
Během bitvy zemřel náš
zapřísáhlý nepřítel Prokop Holý.
Zbytky siroteků se vzdaly!*

A scroll with text, featuring a dark brown, aged paper texture with frayed edges and rolled-up ends on the left and right sides.

***Můj pane, naši katoličtí nepřátelé
vyhlásili v Norimberku proti našemu
svatému přesvědčení další křížovou
výpravu. Křížácké vojsko se začalo
formovat v hornofalckém Weidenu.
Do čela byl dosazen braniborský
markrabě Fridrich a kardinál Cesarini.***

5.7 Šotek v novinové kanceláři

Tato aktivita je zaměřena na fixaci látky spojené s rozvojem logického myšlení.

<u>Název</u>	Šotek v novinové kanceláři
<u>Cíle</u>	žák dokáže popsat průběh chodského povstání žák seřadí události do logické posloupnosti žák uvede významná jména chodského povstání
<u>Klíčové kompetence</u>	komunikativní – žáci argumentují seřazení svých odpovědí; k učení – žáci upevňují znalosti chodského povstání; k řešení problému – žáci seřadí rozstříhaný novinový článek podle logické posloupnosti
<u>Didaktické prostředky</u>	Rozstříhaný text týkající se chodského povstání

Úkolem žáků je logické řazení událostí a následná vlastní interpretace. Učitel rozdá žákům do lavice rozstříhané útržky zprávy týkající se chodského povstání. Žáci mají za úkol seřadit útržky podle svého názoru a vymyslet titulek článku. Následně žáci podle svých slov přepíší článek tak, jak by ho poslali do novin. Žáci poté zbytku třídy představí vlastní řazení jednotlivých útržků, představí vlastní titulek textu a jejich krátkou zprávu.

Lamminger ho bystře pozoroval a nespustil z něho oka. Kozina kráčí pevně, nic není zničen – tvrdá hlava! Klidně vyslechl rozsudek znova čtený. Nastala chvíle rozloučení. Objímá ženu, matku, děti, líbá je – Lammingerovi se ani sval ve tváři nehnul, když pohlížel na ten srdcelomný výjev, na zármutek těch chodských žen, když pláč těch malých dětí až k němu dorážel.

»Lomikare!« volal Kozina zvučným hlasem, jenž chvěl se posledním hlubokým vzrušením a v tu chvíli zněl hrozně. Naposled mihla se červeň bledým lícem, naposled oko vzplanulo. *»Lomikare! Do roka budeme spolu stát před súdnú stolicí boží, hin se hukáťe, hdo z nás... «* Vtom se velící důstojník vzpamatoval. Obnažený kord jeho se zaleskl vzduchem, kat podtrhl a odsouzcův hlas umkl. Jana Sladkého, nazvaného Kozina, nebylo naživu.

On jen Kozinu pozoroval a bedlivým zrakem stopoval jej, jak se od své rodiny odtrhnuv, kráčet k šibenici. Krok mu nevázne, neklesá, mužně a vzpřímeně jde, a teď kříž knězem mu podaný políbiv, stoupá pevnou nohou na žebřík, tam, kdež na něj kat a smrt čekají. Kolkolem zavládlo hluboké, mrtvé ticho. Tisícové lidí hleděli tam upřeně, sotva dýchali. Studený vítr vál a čepejřil pánům peří na kloboucích a přinesl odtamtud, odkud dvě Chodky děti Kozinovy odnášely, srdcervoucí výkřik. O starou selku se tam mdloba pokouší.

Odsouzenec, stanuv pod šibenicí, pohlédl kolem po městě dole, a dál krajem se zrak jeho mihem otočil, spočinul na nesčetném množství lidu, jež jako živé jezero obklopovalo smutný vršek. Zahlédl zarmoucené krajany ve čtverhranu vojska; z nich přemnohý pěstě zatínal, a všem se oči kalily, a nejeden vzlykal hlasem jako Jiskra. Zahlédl je, zahlédl i ženu, matku, ale teď hledí tam k pánům. Poznal tam toho na vraném koni, poznal Lammingera, jenž ze žebříku oči nespustí. Kozina se vzpřímil, podíval se mu do tváře, jako tenkrát na rychtě u Syků. Všemi to trhlo, kat, všichni jako zmateni.

5.8 Památník chodského povstání

Tato aktivita je zaměřena na občanské cítění a regionální hrdost ve spojení s jejich představivostí.

<u>Název</u>	Nedoručené depeše
<u>Cíle</u>	žák navrhne nový památník chodského povstání žák vybere a zdůvodní místo umístění památníku žák uvede významné osoby spojené s památníkem
<u>Klíčové kompetence</u>	Pracovní – žáci vytvářejí památník chodského povstání k učení – žáci upevňují své znalosti chodského povstání Komunikační – žák argumentuje umístění svého památníku
<u>Didaktické prostředky</u>	Papír, pastelky, vodovky, rychleschnoucí hmota, lepidlo

Úkolem žáků je rozvoj představivosti a schopnost argumentovat svůj výběr a umístění pomníku. Učitel uvede žáky do tématu hodiny: „Naše škola dostala nabídku na vytvoření památníku, který bude připomínat tradici chodského povstání.“ Žáci nakreslí návrh památníku za pomoci pastelek, vodovek apod. Po dokončení návrhu žáci představí a od argumentují svoji tvorbu (jaké osoby jsou uvedeny na památníku, proč památník vypadá tak, jak vypadá) a kam by svůj pomník umístili. V dalším kroku žáci vytvoří 3D model svého pomníku, který poté vystavíme ve škole.

5.9 Třídní privilegia

Tato aktivita je zaměřena na fixaci látky, tvorbu privilegií a schopnost argumentovat svůj výběr.

<u>Název</u>	Historická privilegia
<u>Cíle</u>	žák upevňuje historické znalosti týkající se středověké a novověké společnosti žák aktualizuje historická privilegia do dnešních dnů žák dokáže obhájit svou volbu privilegií
<u>Klíčové kompetence</u>	sociální – žáci spolupracují na při tvorbě historických privilegií; k učení – žáci si osvojují znalosti týkající se významu historických privilegií; komunikativní – žáci obhájí výběr svých privilegií;
<u>Didaktické prostředky</u>	Papír, tužka, text privilegií

Úkolem žáků je rozpoznat a následně aktualizovat historická privilegia. Učitel rozdělí třídu na skupiny po čtyřech členech. Skupiny představují města, šlechtu, obyvatele určitého území, cechy, církve apod. Po rozdělení rozdává učitel každé skupině jedno historické privilegium, s nímž žáci pracují a pracovat. Prvním úkolem je přečíst a určit co vyplývá pro držitele privilegia a určit. Druhým krokem je zamyslet se a následně aktualizovat toto privilegium pro dnešní dobu. Třetím úkolem skupiny je vymyslet svá tři privilegia. Po vypracování všech úkolů jednotlivé skupiny představují svá privilegia. Nejprve představí

původní privilegium a jeho aktualizaci, dále představí svá privilegia a snaží se přesvědčit na základě argumentace učitele a ostatní skupiny, aby jejich privilegia vešla v platnost.

My Jan,

z Boží milosti český a polský král a lucemburský hrabě, známo činíme všem, kdož tento list čísti budou, že, poněvadž lidé naši Chodové (Chodones), sedící ve vsích, totiž v Postřekově, Klenčí, Draženově, Újezdě, Tlumačově, Mrdákově, Kyčově, Pocinovicích a Lhotě a jinde blízko města našeho Domažlic a hraničního lesa, v minulých dobách byli podrobeni jakémusi právu poněkud obtížnému a nedovolenému, k ulehčení toho, aby tíž Chodové ustavičným vzrůstem mohli prospívati, milostivě chceme, ustanovujeme a rozkázujeme, že tíž Chodové mají od nynějška a na vždy přistě užívati a těšiti se z toho všeho práva, z něhož se raduje město naše Domažlice, na soudech, kolikrátkoli nebo kdy tamtéž před soudem nebo k soudu by byli povoláni, s tím však zvláštním podotčením, že zmínění Chodové, kteří pro vzdálenost od téhož města a pro zanedbání svých prací často tamtéž v Domažlicích před soudem nebo soud konati nebudou moci, budou povinni pouze ve čtyřech týdnech v řečeném městě našem Domažlicích přistě vésti pře a tamtéž odpovídati těm, kdo je budou žalovati.

Rozkázujeme proto a poroučíme všem purkrabím a rychtářům v Domažlicích a ostatním našim věrným, že zmíněné Chody proti tomuto našemu ustanovení, nařízení a milosti nemají přistě obtěžovati ani jinak jim brániti. Pro kteréžto věci svědomí jsme rozkázali tento list učiniti a naši větší pečeti stvrditi. Dán v Praze léta Páně tisícího třístého dvacátého pátého, o XVII. kalendách dubnových.

5.10 Historický medailonek

Tato aktivita je zaměřena na upevňování znalostí týkající se Chodska během osvobození

<u>Název</u>	Historický medailonek
<u>Cíle</u>	žák zpracuje medailonek osoby spojené s Chodskem během osvobození žák upevňuje znalosti týkající se osvobození Domažlic žák prohlubuje regionální vlastenectví
<u>Klíčové kompetence</u>	pracovní – žák vytváří medailonek osoby k učení – žák vyhledává informace k jednotlivým osobám komunikativní – žák představí svůj medailonek zbytku třídy
<u>Didaktické prostředky</u>	Internet, papír, tužka

Úkolem žáků je vyhledat informace a následně vytvořit medailonek osob. Učitel zadá žákům před začátkem probírání 2. světové války projekt, který se týká osvobození Domažlic. Každý žák si vybere jednu osobu, která je spojena s osvobozením Chodska, žák má na výběr z amerických a německých vojáků, dále z odbojářů, emigrantů apod. Na základě své volby vytvoří krátký medailonek, ve kterém představí vybranou osobu (jak se jmenuje, kde se narodila, kde bojovala atd.). Během hodiny zaměřené na osvobození Domažlic každý žák představí svou osobu a následně tyto medailonky rozvěsí učitel ve škole.

Virgil Paul Kirkham

Narozen:	27. listopadu 1924
Místo narození:	Troutdale ve státě Oregon
Úmrtí:	30. dubna 1945
Místo úmrtí:	Čechy
Život:	<p>V únoru 1943 vstoupil do armádního letectva. V roce 1945 byl přiřazen k 362. Fight Group a ihned po nástupu k jednotce získal první zkušenosti a úspěchy. První letecké vítězství si připsal 8. dubna 1945. Několik dní před nástupem na dovolenou byl během své 85. bojové mise sestřelen. Virgil Kirkham byl posledním americkým stíhačem sestřeleným v Evropě. Pietní místo se nachází v místě jeho sestřelu v lese nad Trhanovem. Koncem května 1945 bylo jeho tělo převezeno na americký hřbitov do Bavorska, odkud bylo později přivezeno na vojenský hřbitov St. Avoild ve Francii.</p>

5.11 Kudy postupovat?

Tato aktivita je zaměřena na logické uvažování, představivost a argumentaci svého myšlení.

<u>Název</u>	Kudy postupovat?
<u>Cíle</u>	žák uvede postup spojeneckých vojsk při osvobození Domažlic žák vysvětlí vlastní postup spojeneckých vojsk žák prohlubuje znalosti 2. světové války
<u>Klíčové kompetence</u>	k řešení problému – žák vymyslí vlastní postup spojeneckých vojsk při osvobození Domažlic; k učení – žák upevňuje znalosti 2. světové války; komunikativní – žák od argumentuje postup spojeneckých vojsk;
<u>Didaktické prostředky</u>	Mapa Chodska, barevné pastelky

Úkolem této aktivity je rozvíjet logické myšlení. Učitel rozdává žákům mapu Chodska, úkolem žáků je vymyslet postup spojeneckých vojsk při osvobození Domažlic. Žáci musí vzít v potaz pohraniční krajinu a situaci na Chodsku, svůj postup zanesou do své mapy a následně musí od argumentovat, proč zvolili právě tento postup. V následující části porovná učitel s žáky skutečný postup vojsk a debutuje s nimi, proč spojenecká armáda postupovala právě touto cestou.

Závěr

Chodsko je regionem, který je v rámci celé České republiky znám pro své kulturní, historické i jazykové tradice, stále živým folklorem, jenž ovlivňuje životy místních lidí a obyvatele jiných krajů láká na mnohé kulturní akce. Tato oblast je spojena s významnými historickými osobnostmi, a především momenty, které v různých etapách dějin zásadně ovlivňovaly vývoj Čech, a jsou proto vhodné pro výuku historie na základní škole.

Ve své diplomové práci jsem vycházel z předpokladu, že oblast Chodska je vzhledem ke své příhraniční poloze a specifické etnické menšině historicky velice zajímavá. Na konci svého dvouletého bádání jsem dospěl k závěru, že je Chodsko ideálním místem pro výuku historie na základních školách či na nižším stupni víceletých gymnázií. Žákům se dá na základě regionálních dějin tohoto území velice dobře prezentovat každé období lidské společnosti od pravěku po současnosti, což je vzhledem k rozloze Chodska velice impozantní. Dalším důvodem, proč je tato oblast západních Čech ideální pro výuku historie, jsou místní muzejní i jiné expozice a historická místa, která jsou vhodná navštívit během hodin dějepisu. Právě spousta zajímavých míst a typická architektura umožní žákům vracet do historie, jelikož ta je pro ně v každé části Chodska přímo hmatatelná. Právě tyto skutečnosti pomáhají žákům dokreslit veškeré historické události a představit si život lidí v každém období, se kterým se ve výuce setkají.

Veškerá místa, která jsem během svého bádání navštívil jsou přímo uzpůsobena pro zapojení do výuky, což jen dokládá specifčnost tohoto regionu. Do výuky lze zapojit nejen muzeum Chodska v Domažlicích, jež je situováno přímo v interiéru Chodského hradu a umožňuje žákům nahlédnout na artefakty z každé doby, ale také Kozinův statek v Újezdě, či gloriety „Klobouk“ v Koutě na Šumavě.

Při vytváření didaktických aktivit jsem přemýšlel nad vhodnými metodami práce. Měl jsem na výběr akcentovat v navrhovaných edukačních formách jednak klíčové kompetence, jednak průřezová témata a jednak interdisciplinární vztahy. Mezipředmětovou výuku jsem nakonec zvolil především proto, že žádný z předmětů školního vyučování v sobě nepropojuje tak jako dějepis vlastně všechny ostatní předměty. Možnosti včlenit do historie jiné obory a jiná témata jsou de facto nevyčerpatelné – dějepis se zeměpisem, českým jazykem, informatikou, pracovními činnostmi, výtvarnou a hudební výchovou, exaktními předměty – matematikou, fyzikou, chemií a samozřejmě také s cizími jazyky. Navíc poskytují interdisciplinární vztahy ve více skvělou možnost uplatnit velmi lákavou a

efektivní projektovou výuku. Osobně ve své pedagogické praxi upřednostňuji přemýšlivý a problémový dějepis. Právě tento přístup mi umožňuje v různých edukačních aktivitách prezentovat, fixovat a procvičovat historickou látku zaměřenou nejenom na vývoj Čech, ale také na regionální dějiny Chodska.

Summary

This thesis is focused on the chosen chapters from the history of the Chodsko area which is situated in the Pilsen Region. The Chodsko area has played an important role since Prehistory, however, it came into people's minds mostly in the Middle Ages and the Modern Age. It also played a key role at the end of the Second World War during the advance of American Army against Nazism. The thesis tries to summarize historical development of the Chodsko area during individual chapters of the development of human society.

The Chodsko area is a very familiar region which is famous especially due to the finding of the bronze cart in Milavče near Domažlice. It is also famous because of Alois Jirásek, who wrote about it in his literary work called "Psohlavci". The Chodsko area also got into the memory of people in the Hussite wars because of the Battle of Domažlice and in the first half of the 20th century.

These events are reminded by the artefacts saved in the Museum of Chodsko Region, the West Bohemian Museum in Pilsen and by the places of worship. Among these places belong "Klobouk u Kdyně", "Kozinův statek v Újezdě" and the liberation monument in Domažlice.

It is obvious that the Chodsko area is a very interesting place due to the historical development which has influenced the Czech history since the Prehistoric Period.

Seznam literatury

BALCAR, Bohuslav. *Situace na bojovém úseku Domažlicko. In Hvězdy a pruhy nad Chodskem*. BALCAR Bohuslav. 1. vyd. Kdyně: RB Print, 2010. ISBN 978-80-254-6865-4.

BAUM, Wilhelm. *Císař Zikmund: Kostnice, Hus a války proti Turkům*. Graz: Styria, 1996. ISBN 80-204-0543-7.

BŘICHÁČEK, Pavel, *Počátky osídlení západních Čech*, Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 2001.

ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.

ČORNEJ, Petr. *30.7.1419 - první pražská defenestrace: krvavá neděle uprostřed léta*. Praha: Havran, 2010. Dny, které tvořily české dějiny. ISBN 978-80-87341-00-1.

ČORNĚJ, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české V*. Praha: Paseka, 2010. ISBN 978-80-7432-007-1.

ČUJANOVÁ, Eva. *Domažlicko s okolím v pravěku a na počátku dějin*. Domažlice: Vlastivědné muzeum Chodska, 1966.

DRBAL, Martin. *Lesní bitva pod Čerchovem. In Hvězdy a pruhy nad Chodskem*. BALCAR Bohuslav. 1. vyd. Kdyně : RB Print, 2010. ISBN 978-80-254-6865-4.

DRDA, Petr, VENCLOVÁ, Natalie, ed. *Archeologie pravěkých Čech 6*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-79-7.

DROBERJAR, Eduard, SALAČ, Vladimír, ed. *Archeologie pravěkých Čech 8*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-81-0.

DUDÁK, Vladislav, ed. *Český les: příroda - historie - život*. Praha: Baset, 2005. ISBN 80-7340-065-0. s. 365

DURDÍK, Jan. *Husitské vojenství*. Praha: Naše vojsko, 1953. Živá minulost (Naše vojsko)

FOUD, Karel. *Letecká válka nad Domažlickem. In Hvězdy a pruhy nad Chodskem*. BALCAR Bohuslav. 1. vyd. Kdyně : RB Print, 2010. ISBN 978-80-254-6865-4.

JAKUB, Kabourek. *Pravěké osídlení na Domažlicku*. Plzeň, 2019. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická, katedra historie.

JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl I. (1400-1426). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5.

JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice: Chronik der böhmisch-bayerischen Grenze*, díl II. (1427-1437). V Domažlicích: Nakladatelství Českého lesa, 2005. Průvodce historií západních Čech. ISBN 80-86125-47-5.

JIRÁŇ, Luboš. *Archeologie pravěkých Čech 5*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-78-0.

JIRÁŇ, Luboš. *Doba železná v Čechách*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2012. ISBN 978-80-7395-551-9.

KLUČINA, Petr. *Jak válčili husité*. 2.vyd. Praha: Naše vojsko, 1987. Azimut.

KOUTNÁ, Jana. *Historie domažlických Chodů*. vyd. 1. Klenčí pod Čerchovem: Obec Klenčí pod Čerchovem, 2000. ISBN 80-238-5703-7

MAREK, Jindřich. Šeříkový sólokapr: příběhy spojeneckých novinářů a vojáků z května 1945. 1. vyd. Cheb: Svět křídel, 2002. ISBN 80-85280-81-7

MAUR, Eduard. *Kozina a Lomikar*. Příloha deníku Svobodné slovo, číslo 20. Praha: nakladatelství Melantrich, 1989.

Natalie a Petr DRDA. *Archeologie pravěkých Čech 7*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-80-3.

NEUSTUPNÝ, Evžen. *Archeologie pravěkých Čech 3*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-77-3.

NEUSTUPNÝ, Evžen. *Archeologie pravěkých Čech 4*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-77-3.

NEUSTUPNÝ, Jiří. *Pravěk Československa*. Praha: Orbis, 1960. Věda a život (Orbis).

PLEINER, Radomír a Alena RYBOVÁ. *Pravěké dějiny Čech*. Praha: Academia, 1978.

ROUBÍK, František. *Boj chodského lidu*. 1. vyd. Plzeň: Krajské nakladatelství, 1962.

ROUBÍK, František. *Dějiny Chodů u Domažlic*. František Roubík. Praha: Ministerstva vnitra Republiky Československé

ROUBÍK, František. *Zápas Chodů za svobodu*. 2. vyd. Praha: Společnost přátel starožitností, 1939. Stopami věků

ROUČKA, Zdeněk. *--a přinesli nám svobodu = --and along came freedom*. 1. vyd. Plzeň : ZR & T Plzeň, 2005. ISBN 80-239-4702-8

TEPLÝ, František, HRUŠKA, Jan František, BAAR, Jindřich Šimon, *Chodská čítanka*, Vyškov 1927.

ŠMAHEL, František. *Husitská revoluce 2*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-074-2. VENCLOVÁ, ŠMAHEL, František. *Husitská revoluce 3*. Praha: Univerzita Karlova, 1996. ISBN 80-7184-072-6

URBÁNEK, Rudolf. *Z husitského věku: výbor historických úvah a studií*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1957

VENCL, Slavomil a Jan FRIDRICH. *Archeologie pravěkých Čech 2*. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-86124-76-6.

VÝCHODSKÁ, Helena. *Didaktické hry ve vyučování dějepisu*. 1. vyd. Plzeň: Pedagogické centrum, 2003. 35 s. ISBN 80-7020-121-5.

VRBA, Jan. 1889-1961. *Chodský bílý týden : pamětní záznamy : psáno v letech 1945-1946*. 1. vyd. Domažlice : Resonance, 2001. ISBN 80-902812-2-2

Seznam internetových zdrojů

FOLTÝN, Dušan *Nahlédnutí do zamlženého zrcadla minulosti*, Dostupné z URL: <https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/1050647/mod_resource/content/1/Folt%C3%BDn_2.pdf> [cit. 2021-06-24] [online].

K čemu sloužila chodská privilegia? Dostupné z URL: <<http://chodsko.net/beta/www/clanky/clanek/140>> [online].

Krystlík T. protektorátní odboj Dostupné z URL: <<http://www.cs-magazin.com/index.php?a=a2007071027>> [cit. 2021-06-23]. [online].

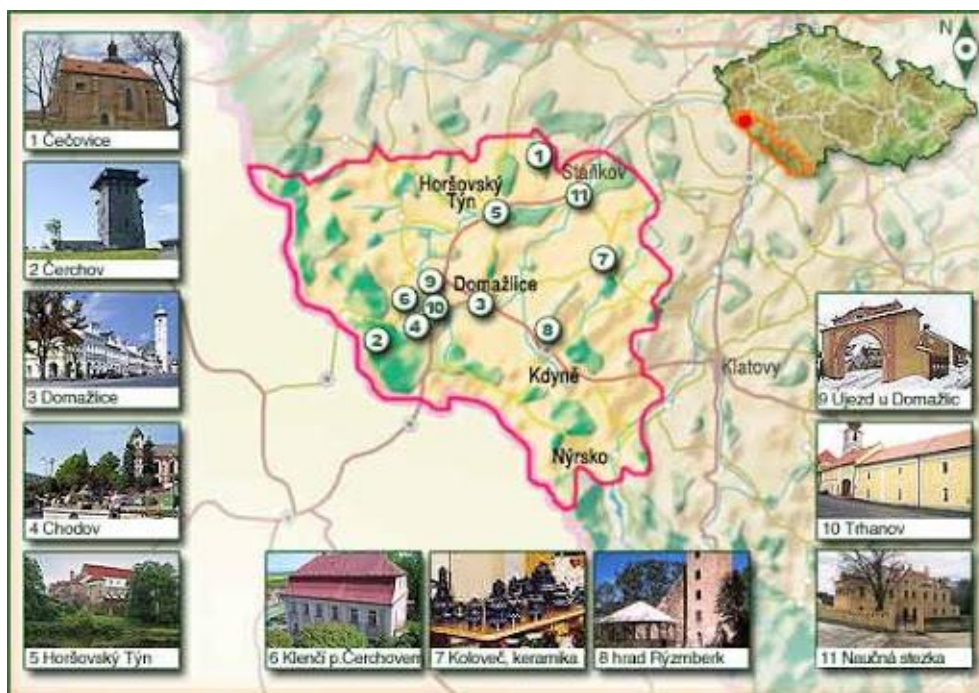
Osvobození českého území americkou armádou Dostupné z URL: <<https://www.aic.cz/osvobozeni/americka-vojska-v-cechach/demarkacni-linie/>> [online].

RVP ZV Dostupné z URL: <<http://www.nuv.cz/t/rvp>> [online].

Přílohy

<u>Příloha č. 1</u>	II
<u>Příloha č. 2</u>	III
<u>Příloha č. 3</u>	VII
<u>Příloha č. 4</u>	IX
<u>Příloha č. 5</u>	XI

Příloha č. 1

Obr. č. 1 – mapa Chodska, dostupné z URL:

<http://cyklotrasy.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=113893&id_t_oblasti=113893>

[online].

Příloha č. 2

Obr. č. 2. – menhiry v Těšovicích u Srbic, foto autor

Obr. č. 3. – vstup do areálu v Těšovicích u Srbic, foto autor

Obr. č. 4. – replika mohyly v Těšovicích u Srbic, foto autor

Obr. č. 5. – celkový pohled na Mohylu, foto autor

Obr. č. 6. – Sluneční hodiny v Těšovicích u Srbic, foto autor

Obr. č. 7. – pohled na areál V Těšovicích, foto autor

Obr. č. 8. – kamenné objekty v Těšovicích, foto autor

Příloha č. 3

Obr. č. 9. – pomník Baldov u Domažlic, foto autor

Obr. č. 10. – glorieta Klobouk v Koutě na Šumavě, foto autor

Obr. č. 11. – glorieta Kloubouk, foto autor

Obr. č. 12. – mapa bitvy u Domažlic, foto autor

Příloha č. 4

Obr. č. 13. – Kozinův statek, foto autor

Obr. č. 14. – Vjezd do statku, foto autor

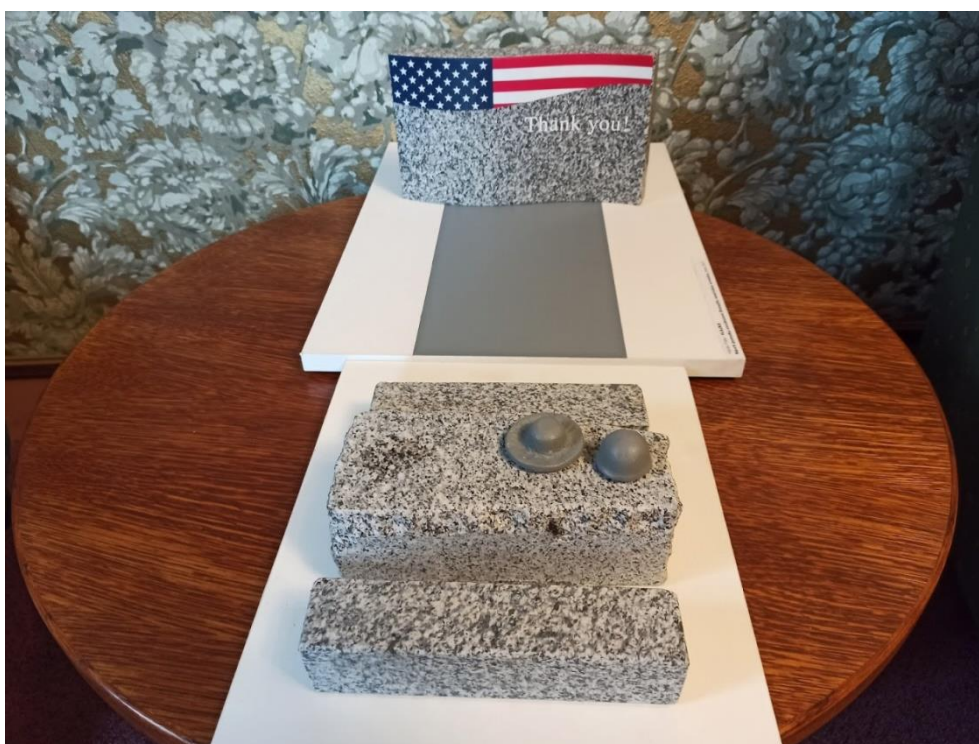

Obr. č. 15. – pomník Jana Sladkého Koziny, foto autor

Příloha č. 5

Obr. č. 16. – pomník osvobození v Domažlicích, foto autor

Obr. č. 17. – model pomníku v Domažlicích, dostupné z URL: <https://www.plzen.cz/domazlice-postavi-novy-pamatnik-osvobozeni-vznik-iniciovaly-rodiny-vojaku-z-usa> [online].